

Ignác z Loyoly

*Duchovní
cvičení*

SOCIETAS

Knížka *Duchovních cvičení*, nebo *Exercicií*, kterou český čtenář otevírá, není asketickou příručkou ani bezprostředním návodem k rozjímáním. Je výsledkem duchovních zápisků, které si svatý Ignác (1491-1556) zaznamenal během své konverze.

Centrum
Aletti

ISBN 80-86045-85-4

9 788086 045856

Ignác z Loyoly

*Duchovní
cvičení*

Předmluva

Na titulní straně je použit detail malby
M. I. Rupnika z komunitní kaple
Centra E. Aletti v Římě.

Knížka *Duchovních cvičení*, nebo *Exercicií*, kterou český čtenář otevírá, není asketickou příručkou ani bezprostředním návodem k rozjímáním. Je výsledkem duchovních zápisků, které si svatý Ignác (1491-1556) zaznamenal během své konverze. V jeho životopisech čteme, že už za své dlouhé rekonvalescence z těžkého zranění nohy, k němuž došlo během obléhání Pamplony r. 1521, si Ignác dělal výpisky a poznámky při četbě Života Kristova, životopisů svatých a z pozorování vnitřních duševních stavů, které četba v něm vyvolávala. Říká se, že těch zápisků bylo na tři sta stran. Máloco si z nich ale vzal s sebou, když po uzdravení opustil rodnou Loyolu a po příkladu svatých jako poutník se vydal na cestu do Svaté země. Cestou se zastavil u Panny Marie na Montserratu a v Manrese. V Manrese zůstal skoro rok, který strávil v rozjímáních, jiných modlitbách a skutcích pokání. Zde se mu dostalo nových a hlubších duchovních zážitků, zkušeností a osvícení, a jejich záznam tvoří základ knihy *Duchovních cvičení*.

© Refugium Velehrad-Roma s.r.o., Velehrad 2002

ISBN 80-86045-85-4

Zvláště je tu třeba se zmínit o zážitku a osvícení z srpna r. 1522 na břehu řeky Cardoner: Sám píše, že se mu tam jako by otevřel vnitřní zrak, že poznal a pochopil mnoho věcí z duchovního života i z tajemství víry, že mu pak vše připadalo jako nové. Tento základ *Duchovních cvičení* byl následující léta tříben a zdokonalován, ať už na základě vlastní zkušenosti, nebo když vedl svými *Duchovními cvičeními* druhé, zvláště za let studia v Paříži, kdy se právě z exercicií zrodili první „tovaryši“ apoštolské skupiny, kterou založil. Stylisticky upravená *Duchovní cvičení* schválil papež Pavel III. apoštolským brevem *Pastorali officii* z 31. července 1548.

Duše Kristova, posvět mě.¹
Tělo Kristovo, zachraň mě.
Krví Kristova, napoj mě.
Vodo z boku Kristova, obmyj mě.
Umučení Kristovo, posilni mě.
Dobry Ježíši, vyslyš mě!
Ve svých ranách ukryj mě.
Nedej, abych se odloučil od tebe.
Před zlým nepřítelem ochraň mě.
V hodině mé smrti zavolej mě.
A poruč, ať přijdu k tobě,
abych tě s tvými svatými
chválil navěky. Amen.

POZNÁMKY

pro získání jisté zkušenosti následujících duchovních cvičení a pro pomoc jak tomu, kdo je má dávat, tak i tomu, kdo je má dostávat.

První poznámka. Pojmeme „duchovní cvičení“ se rozumí každý způsob zpytování svědomí, rozjímání, nazírání, ústní a vnitřní modlitby a jiných duchovních úkonů, jak bude dále řečeno. Neboť jako existují tělesná cvičení procházet se, pochodovat a běhat, tak se „duchovními cvičeními“ nazývá každý způsob přípravy a disponování duše k tomu, aby se člověk zbavil všech neuspořádaných náklonností a aby po jejich odstranění hledal a našel Boží vůli v uspořádání vlastního života ke spáse duše.

Druhá poznámka. Kdo podává jinému způsob a návod, jak má rozjímat nebo nazírat, musí věrně vysvětlit událost tohoto rozjímání nebo nazírání tak, že projde body jenom krátkým nebo shrnutím vysvětlením. Neboť jestliže si ten, kdo rozjímá, vezme skutečný základ události, samostatně jej probere a promyslí a najde něco, co mu více umožní událost vysvětlit nebo procítit – ať je to vlastním uvažováním nebo osvícením rozumu Boží mocí –, zakouší větší duchovní užitek, než kdyby byl ten, kdo dává cvičení, smysl události obšírně vysvětlil a rozvedl. Neboť nenasycuje a neuspokojuje duši, jestliže mnoho ví, nýbrž pocituje-li a zakouší-li věci vnitřně.

Třetí poznámka. Poněvadž užíváme v následujících duchovních cvičeních při přemýšlení úkonů rozumu a při tužbách úkonů vůle, musíme mít na zřeteli, že se při úkonech vůle, když mluvíme ústně nebo v duchu s Bohem, naším Pánem nebo s jeho svatými, vyžaduje z naší strany větší úcta, než když užíváme rozumu při chápání.

Čtvrtá poznámka. Pro následující duchovní cvičení je zapotřebí čtyř týdnů, což odpovídá čtyřem částem, na které se cvičení dělí:

- první je úvaha o hříších a nazírání na ně;
 - druhá je život Krista, našeho Pána, až do Květné neděle včetně;
 - třetí je utrpení Krista, našeho Pána;
 - čtvrtá je vzkříšení a nanebevstoupení;
- a předkládá se trojí způsob modlitby.

Nesmí se tomu však rozumět tak, že by každý týden musel mít sedm nebo osm dnů. Stává se totiž, že mnozí nacházejí v prvním týdnu pomaleji to, co hledají, totiž lítost, bolest a slzy nad svými hříchy; jiní jsou naproti tomu horlivější než ostatní a jsou více znepokojováni a zkoušeni různými duchy. Proto je žádoucí někdy týden zkrátit, jindy prodloužit; a tak ve všech následujících týdnech, poněvadž se věci hledají podle látky v ní obsažené. Přece však mají být skončeny asi ve třiceti dnech.

Pátá poznámka. Tomu, kdo dostává cvičení, velmi prospěje, vstoupí-li do nich s velkodušností a štědrostí vůči svému Stvořiteli a Pánu tak, že mu nabídne svoje celé chtění a celou svou svobodu, aby jeho Božská Velebnost použila jak jeho osoby, tak všeho toho, co má, podle své nejsvětější vůle.

- 6 *Šestá poznámka.* Když ten, kdo dává cvičení, pozoruje, že ten, kdo se cvičí, nezaznamenává v duši žádná duchovní hnutí jako útěchy nebo neútěchy a že není také znepokojován různými duchy, tak se ho musí hodně vyptávat stran cvičení, zda je koná ve stanovené doby a jakým způsobem; stejně na přídatky, zda podle nich pečlivě jedná. Má se ho ptát jednotlivě na každou z těchto věcí. O útěse a neútěse se pojednává v č. 316 a v č. 317, o přídatcích v č. 73 - č. 86.
- 7 *Sedmá poznámka.* Když ten, kdo dává cvičení, vidí, že se ten, kdo je dostává, nachází v neútěse a pokoušení, nemá se vůči němu chovat tvrdě a nevlídně, nýbrž přívětivě a vlídně. Má mu do budoucna dodávat odvalu a sílu a odhalovat léčky nepřítel lidské přirozenosti a nabádat ho, aby se připravil a disponoval pro příští útěchu.
- 8 *Osmá poznámka.* Kdo dává cvičení, může podle potřeby, kterou zpozoruje u toho, kdo dostává cvičení, vzhledem k neútěchám a léčkám nepřítelů jakož i k útěchám, vyložit pravidla pro rozlišování určitých duchů prvního i druhého týdne (č. 313 - č. 327; č. 328 - č. 336).
- 9 *Devátá poznámka.* Je třeba mít na zřeteli: když ten, kdo se cvičí – je-li to člověk, který je ještě v duchovních věcech nezkušený – se nachází ve cvičeních prvního týdne a když je hrubě a zjevně pokoušen, že mu jsou ukazovány například překážky, které mu brání postupovat ve službě Boha, našeho Pána, jako námahy, stud, strach o světskou čest, atd., pak mu nemá ten, kdo dává cvičení,

předkládat pravidla pro rozlišování duchů druhého týdne. Neboť jak mnoho mu prospějí pravidla prvního týdne, tak mu pravidla druhého týdne uškodí, poněvadž mají jemnější a vyšší obsah, než on dovede pochopit.

Desátá poznámka. Když ten, kdo dává cvičení, 10 pozoruje, že ten, kdo je dostává, je pod záminkou dobra napadán a pokoušen, tak je správně promluvit s ním o pravidlech právě zmíněného druhého týdne. Neboť nepřítel lidské přirozenosti pokouší obvykle pod rouškou dobra tehdy, když se dotyčný člověk cvičí v životě osvětlném, jenž odpovídá cvičením druhého týdne, méně však v životě očištném, jenž odpovídá cvičením prvního týdne.

Jedenáctá poznámka. Tomu, kdo dělá cvičení 11 prvního týdne, prospívá, když nic neví o tom, co má dělat v druhém týdnu. Má se naopak snažit o dosažení toho, co hledá, jako by v druhém týdnu nedoufal, že něco dobrého najde.

Dvanáctá poznámka. Ten, kdo dává cvičení, má 12 důrazně upozornit toho, kdo je dostává, na toto: poněvadž má setrvat v každém z pěti cvičení nebo nazírání, která se mají denně konat, hodinu, aby se snažil vždy o to, aby se jeho duch spokojil s myšlenkou, že setrval ve cvičení celou hodinu, a spíše více než méně. Neboť nepřítel usiluje dost a to, aby se hodina toho nazírání, rozjímání nebo modlitby zkrátila.

Třináctá poznámka. Dále je třeba mít na zřeteli: 13 jak je v době útěchy lehké a snadné setrvat

v nazírání celou hodinu, tak je v době neútěchy velmi těžké ji dodržet. Proto musí ten, kdo se cvičí, aby potíral neútěchu a zvítězil nad pokušeními, setrvat ve cvičení vždy o něco déle než hodinu, aby si zvykl nejenom klást protivníkovi odpor, nýbrž jej dokonce porážet.

14 *Čtrnáctá poznámka.* Když ten, kdo dává cvičení, vidí, že ten, kdo je dostává, je v útěše a pokračuje s velkým nadšením, musí ho varovat, aby nedělal žádný nerozvážný nebo ukvapený příslib nebo slib.³ A čím více jej poznává jako člověka nestálé povahy, tím více ho musí varovat a napomínat. Neboť ačkoliv někdo může právem někoho jiného nabádat ke vstupu do nějakého řádu, v němž se skládají sliby poslušnosti, chudoby a čistoty, a ačkoliv je dobrý skutek, který se koná pod slibem, záslužnější než ten, který se dělá beze slibu, tak musí člověk přece jen brát zřetel na vlastní povahu a schopnosti a na to, s jak velkou pomocí nebo zábranou se může setkat při plnění toho, co by chtěl slíbit.

15 *Patnáctá poznámka.* Ten, kdo dává cvičení, nesmí nabádat toho, kdo je dostává, více k chudobě nebo k jinému příslibu než k jejich opaku, ani více k jednomu stavu nebo způsobu života než k jinému. Neboť ačkoliv k tomu můžeme mimo cvičení nabádat dovoleným a záslužným způsobem všechny ty, kteří jsou pravděpodobně schopni zvolit si zdrženlivost, neporušenost,⁴ řeholní život a každý způsob evangelijní dokonalosti, tak je přece v těchto duchovních cvičeních při hledání vůle Boží vhodnější a mnohem lepší, aby se Stvořitel a Pán sám sděloval jemu oddané duši tím, že ji přivine ke své lásce

a chvále a disponuje pro tu cestu, na které mu od této chvíle bude moci lépe sloužit. Ten, kdo dává cvičení, nemá se tedy obracet nebo přiklánět ani k jedné ani ke druhé straně, nýbrž zůstat v rovnováze⁵ a nechat přímo jednat Stvořitele s tvorem a tvora se svým Stvořitelem a Pánem.

16 *Šestnáctá poznámka.* Pro to, aby totiž Stvořitel a Pán působil ve svém tvorovi, jestliže tato duše neuspořádaně touží po nějaké věci a je k ní náchylná, je velmi vhodné, aby se vzchopila tak, že vynaloží všechny své síly na to, aby dosáhla opaku toho, po čem špatným způsobem touží. Touží-li například po tom, aby hledala a měla nějaký úřad nebo obročí,⁶ avšak ne pro čest a slávu Boha, našeho Pána, ani pro duchovní blaho duší, nýbrž pro své vlastní časné výhody a zájmy, potom musí v sobě vzbuzovat touhu po opaku, že v modlitbách a jiných duchovních cvičeních na tom setravává a prosí Boha, našeho Pána o opak, totiž že nechce ani tento úřad ani toto obročí ani cokoliv jiného, leč když jeho božská Velebnost její přání uspořádá a její původní náklonnost změní. Důvodem přát si nebo mít to neb ono má být pouze služba, čest a sláva jeho božské Velebnosti.

17 *Sedmnáctá poznámka.* Je velmi prospěšné, když ten, kdo dává cvičení, aniž by se chtěl vyptávat nebo znát myšlenky a hříchy toho, kdo je dostává, je věrně informován o rozličných hnutích a myšlenkách, které v něm vyvolávají rozliční duchové. Neboť tak mu může dát podle jeho většího nebo menšího prospěchu různá vhodná duchovní cvičení, která odpovídají potřebě jeho zmítané duše.

18 *Osmnáctá poznámka.* Tato cvičení se musí dávat podle způsobilosti těch, kteří chtějí duchovní cvičení dělat, totiž podle jejich věku, vzdělání nebo nadání, aby se někomu, kdo je méně vzdělaný nebo mnoho nevydrží, nepředkládaly věci, které nemůže klidně nést a mít z nich užitek. Stejně tak se musí dávat každému podle toho, nakolik se pro cvičení disponuje, aby z nich vytěžil větší pomoc a užitek.

Proto se může předložit tomu, kdo hledá pomoc, aby se poučil a uspokojil do jisté míry svou duší, zvláštní (č. 24 - č. 31) a potom všeobecné zpytování svědomí (č. 32 - č. 43); zároveň ráno půl hodiny modlitby o přikázáních, hlavních hříchů, atd. (č. 238 - č. 248); ať se mu také doporučí, aby se týdně zpovídal ze svých hříchů a může-li, aby přijímal nejsvětější Svátost čtrnáctidenně, nebo toužil-li po tom, lépe týdně. Tento způsob je vhodnější pro lidi prostší a ne mnoho vzdělané. Ať se jim vysvětlí každé přikázání a stejně tak hlavní hřích, církevní přikázání, pět smyslů a skutky milosrdenství.⁷

Dále, vidí-li ten, kdo dává cvičení, že ten, kdo je dostává, je člověk s menší schopností nebo menší přirozenou chápavostí, takže se od něho nedá očekávat mnoho užitku, pak je vhodnější dát mu jen několik z těchto lehčích cvičení, aby se zpovídal ze svých hříchů. Potom ať se mu předloží některá zpytování svědomí a určitý návod k častější zpovědi, než jak byl zvyklý, aby si uchoval to, co získal. Ať se s ním nejde dále k tématice volby ani k jiným rozjímáním, která jsou mimo první

týden, zvláště když se u jiných může dosáhnout většího užitku a čas nestačí na všechno.

Devatenáctá poznámka. Ten, kdo je zaneprázdněn veřejnými věcmi nebo nutnými záležitostmi a je vzdělaný nebo nadaný, má se uvolnit na půl druhé hodiny, aby mohl dělat cvičení. Předloží se mu, k čemu je člověk stvořen. Může se mu rovněž na dobu půl hodiny předkládat zvláštní zpytování, potom všeobecné a návod, jak se zpovídat a přijímat nejsvětější Svátost. Po tři dny má konat každé ráno hodinové rozjímání o prvním, druhém a třetím hřichu (č. 45 - č. 54); potom další tři dny ve stejnou dobu rozjímání o vlastních hříchích (č. 55 - č. 61); pak další tři dny v tutéž dobu rozjímání o trestech za hřích (č. 65 - č. 71). Při všech třech rozjímáních se mu předloží deset přídavků (č. 73 - č. 90) a zachová se stejné pořadí v tajemstvích Krista, našeho Pána, které je obšírně vysvětleno dále v cvičeních samých.

Dvacátá poznámka. Tomu, kdo není zaneprázdněn a touží po co největším užitku, ať se dávají celá duchovní cvičení v tom pořadí, jak za sebou následují. Člověk v nich zpravidla prospěje tím více, čím více se vzdálí ode všech přátel a známých a od veškeré pozemské starosti, že například odejde z domu, kde bydlel, a najme si jiný dům nebo pokoj, aby v něm žil skrytě, pokud to jen jde, tak, aby mohl chodit denně na mši svatou a na nešpory bez obav, že by mu v tom jeho známí překáželi. Z této odloučenosti vyplývají mimo mnoho jiných tři hlavní výhody.

První. Když se člověk odloučí od mnoha přátel a známých a stejně tak od mnoha ne dobře uspořádaných záležitostí, aby sloužil Bohu, našemu Pánu a aby ho chválil, získá nemalou zásluhu před jeho božskou Velebností.

Druhá. Prodlévá-li v ústraní a nemá rozdělené myšlenky na mnoho věcí, nýbrž věnuje veškerou starost jednomu, jak by totiž sloužil svému Stvořiteli a prospěl své vlastní duši, používá své přirozené schopnosti svobodněji, aby horlivě hledal to, po čem tak velice touží.

Třetí. Čím více se naše duše nalézá sama a v ústraní, tím více se stává schopnější přiblížit se svému Stvořiteli a Pánu a dotýkat se ho; a čím více se mu přiblíží, tím více se disponuje pro přijímání milostí a darů od jeho božské a svrchované dobroty.

První týden

DUCHOVNÍ CVIČENÍ,

21

aby člověk zvítězil sám nad sebou a dal svůj život do pořádku, aniž by se nechal ovlivňovat nějakou nezřízenou náklonností.

Aby jak ten, kdo dává duchovní cvičení, tak i ten, kdo je dostává, měli větší pomoc a užitek, předpokládá se, že každý dobrý křesťan musí být ochotnější vykládat výrok bližního v dobrém než ve špatném smyslu; a nemůže-li ho dobře vyložit, ať si zjistí, jak tomu výroku druhý rozumí, a rozumí-li mu špatně, tak ať ho s láskou opraví; a nestačí-li to, ať hledá všechny vhodné prostředky, aby se druhý, když tomu dobře rozumí, zachránil.

22

VÝCHODISKO A ZÁKLAD

23

Člověk je stvořen, aby chválil Boha, našeho Pána, vzdával mu úctu a sloužil mu, a takto spasil svou duši. Ostatní věci na světě jsou stvořeny pro člověka a aby mu pomáhaly k dosažení cíle, pro který je stvořen.

Z toho plyne, že je má člověk užívat natolik, nakolik mu k jeho cíli pomáhají, a natolik že se jich musí zříci, nakolik mu v tom překážejí.⁸

Proto je nutné, abychom se vůči všem stvořeným věcem stali indiferentními⁹ ve všem, co je dovoleno svobodě našeho rozhodnutí a není jí zakázáno. A tak, co se nás týká, nemáme chtít více zdraví než nemoc, bohatství než chudobu, čest než potupu, dlouhý život než krátký; a stejně tak ve všech ostatních věcech, že si přejeme a volíme jediné to, co nám více¹⁰ napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni.

24 ZVLÁŠTNÍ A DENNÍ ZPYTOVÁNÍ

obsahuje trojí dobu a dvojí zpytování.

První doba: hned při ranním vstávání si člověk musí předsevzt, že se bude svědomitě varovat každého zvláštního hříchu nebo nedokonalosti, v které se chce napravit a polepšit.

25 *Druhá doba:* po obědě vyprošovat od Boha, našeho Pána, to, co člověk chce, totiž milost, aby si vzpomněl, kolikrát upadl do onoho zvláštního hříchu nebo nedokonalosti, aby se od této chvíle polepšil. Potom koná první zpytování tak, že vyžaduje od své duše počet z oné věci, kterou si předsevzal a v které se chce napravit a polepšit. Probírá hodinu po hodině, dobu po době, od hodiny vstávání až po hodinu a okamžik přítomného zpytování.

Na prvním řádku g = = =¹¹ udělá tolik bodů, kolikrát upadl do onoho zvláštního hříchu nebo nedokonalosti; a potom znovu udělá předsevzetí, že se polepší do druhého zpytování, které se bude konat.

Třetí doba: po večeři se má konat druhé zpytování, rovněž hodinu za hodinou tak, že se začne od prvního zpytování až k přítomnému druhému. Na druhém řádku stejného g = = = se udělá tolik bodů, kolikrát upadl do onoho zvláštního hříchu nebo nedokonalosti.

Následují čtyři přídavky, abychom se rychleji zbavili onoho zvláštního hříchu nebo nedokonalosti.

První přídavek je: pokaždé, když člověk upadne do onoho zvláštního hříchu nebo nedokonalosti, položí ruku na prsa s lítostí, že upadl. Toto se dá dělat i v přítomnosti mnohých, aniž by zpozorovali, co dělá.

Druhý: poněvadž první řádek g = = = znamená první zpytování a druhý řádek druhé zpytování, ať se člověk večer podívá, zda-li došlo od prvního k druhému řádku k zlepšení, totiž od prvního k druhému zpytování.

Třetí: srovnávat druhý den s prvním, totiž dvojí zpytování přítomného dne s oběma zpytováními uplynulého dne, a podívat se, zda se člověk od jednoho dne do druhého polepšil.

Čtvrtý přídavek: srovnávat jeden týden s druhým a podívat se, zda se člověk v přítomném týdnu ve srovnání s uplynulým minulým polepšil.

31 *Poznámka:* je třeba si všimnout, že první velké G, jež následuje, znamená neděli, druhé malé pondělí, třetí úterý, atd.

G = = = = =
g = = = = =
g = = = = =
g = = = = =
g = = = = =
g = = = = =
g = = = = =

32 VŠEOBECNÉ ZPYTOVÁNÍ SVĚDOMÍ,

aby se člověk očistil a aby se lépe vyzpovídal.

Předpokládám, že je ve mně trojí druh myšlenek. Totiž nejdříve moje vlastní, které pocházejí z mé čiré svobody a vůle; a dvoje jiné, které přicházejí zvenčí: jedny od dobrého ducha,¹² druhé od zlého.

33 *O myšlence.*

Je dvojí způsob, jak získat při zlé myšlence, která přichází zvenčí, zásluhu: přijde například myšlenka dopustit se těžkého hříchu a já této myšlence okamžitě odporuji a ona je přemožena.

34 Druhý způsob, jak získat zásluhu, je: když mi přijde ona stejně špatná myšlenka a já jí odporuji a ona se stále a stále vrací zpět, a já jí vždy odporuji, až ta myšlenka přemožena odejde. A tento druhý způsob znamená získat větší zásluhu než při prvním.

Lehce se hřeší, když přijde tatáž myšlenka dopustit se těžkého hříchu a člověk jí dopřeje sluchu tím, že se při ní chvílku zdrží a pocítí jakési smyslové potěšení, nebo kde je jakási nedbalost tuto myšlenku zapudit. **35**

Je dvojí způsob smrtelně zhřešit: **36**

První je, když člověk dá špatné myšlence svůj souhlas, aby hned jednal, jak souhlasil, nebo to uskutečnil, kdyby jen mohl.

Druhý způsob smrtelně zhřešit je, když se onen hřích uskuteční. A ten je větší ze třech důvodů: **37**

- za prvé kvůli většímu trvání,
- za druhé kvůli větší intenzitě,
- za třetí kvůli větší škodě pro obě osoby.

O slově. **38**

Nepřisahat¹³ ani při Stvořiteli ani při tvorovi, leč když je to s pravdou, nutností a úctou. Nutností rozumím, ne když se jakákoliv pravda potvrzuje přísahou, nýbrž má-li pravda určitý význam pro užitek duše nebo těla nebo časných dober. Úctou rozumím, když člověk při jmenování svého Stvořitele a Pána uváží a vzdá mu onu čest a povinnou úctu.

Je třeba uvážit: ačkoliv při opovážlivé přísaze hřešíme víc, když přísaháme při Stvořiteli než při tvorovi, tak je přece z následujících důvodů těžší přísahat náležitě s pravdou, nutností a úctou při tvorovi než při Stvořiteli. **39**

První. Když chceme přísahat při nějakém tvorovi, tak úmysl dovolávat se tvora nás nedělá

pozornými a opatrnými vyslovit pravdu, nebo ji z nutnosti potvrdit, jako když se chceme dovolávat Pána a Stvořitele všech věcí.

Druhý. Přisahal-li člověk při tvorovi, tak není tak lehké vzdát Stvořiteli úctu a vážnost, jako když se přisahal a jmenuje samotný Stvořitel a Pán. Neboť chtít jmenovat Boha, našeho Pána, přináší s sebou více vážnosti a úcty než chtít jmenovat stvořenou věc. Proto je dovoleno přisahat při tvorovi více dokonalým lidem než nedokonalým. Neboť na základě stálého nazírání a osvěcování rozumu tito více uvažují, rozjímají o tom a nazírají, že Bůh, náš Pán, je podle své vlastní podstaty, přítomnosti a moci v každém tvorovi. A tak jsou, jestliže přisahají při tvorovi, způsobilejší a disponovanější vzdávat jejich Stvořiteli a Pánu vážnost a úctu než nedokonalí.

Třetí. Při stálém přisahání při tvorovi je třeba obávat se modloslužby více u nedokonalých než u dokonalých.

40 Neříkat žádné zbytečné slovo. Tím mám na mysli, když to slovo neprospívá ani mně ani nikomu jinému, ani nesleduje takový úmysl. Vyjadřovat se však ke všemu, co prospívá nebo zamýšlí prospět vlastní nebo cizí duši, tělu nebo časným věcem, není nikdy zbytečné; také to ne, mluví-li někdo o věcech, které nenáležejí k jeho stavu, když například řeholník mluví o válkách nebo obchodování. Avšak ve všem zmíněném spočívá zásluha, když se tomu dá dobrý směr, a hřích, když se tomu dá špatný cíl nebo se mluví jen naplano.

Neříkat nic utrhačného nebo pomlouvačného. Neboť vyjevím-li smrtelný hřích, který není veřejně známý, hřeším smrtelně; jestliže všední, hřeším lehce; a jestliže nedokonalost, tak ukazují svoji vlastní nedokonalost. A je-li úmysl čistý, může se mluvit o hříchu nebo chybě druhého dvojím způsobem.

První. Když je hřích veřejně známý, například o veřejné prostitutce a o někom, nad nímž soud vynesl rozsudek, nebo o nějakém veřejném omylu, který působí nakažlivě na duše, s kterými se stýká.

Druhý. Když se někomu vyjví tajný hřích, aby tomu, kdo je ve hříchu, pomohl k povstání. Člověk však musí mít nějaká tušení nebo pravděpodobné důvody, že mu tím bude moci pomoci.

O skutku.

42

Jako předmět zpytování se vezme desatero přikázání, církevní přikázání a rozhodnutí představených. Všechno, co se dělá proti některé z těchto tří věcí, je podle většího nebo menšího významu větší nebo menší hřích. Rozhodnutími představených rozumím například křížové buly¹⁴ a jiné odpustky,¹⁵ jako za mír, přičemž se přijme svátost pokání a nejsvětější Svátost. Člověk nehřeší málo, zapříčiní-li něco proti tak zbožným napomenutím a rozhodnutím našich představených nebo proti nim jedná.

NÁVOD,

jak dělat všeobecné zpytování, obsahuje pět bodů.

První. Děkovat Bohu, našemu Pánu, za přijatá dobrodiní.

Druhý. Prosit o milost, hříchy poznat a zbavit se jich.

Třetí. Vyžadovat od duše počet nejdříve z myšlenek, potom u slov a nakonec ze skutků od hodiny vstávání až do přítomného zpytování, hodinu za hodinou, dobu za dobou, podle stejného pořadí, jak bylo vysvětleno při zvláštním zpytování.

Čtvrtý. Prosit Boha, našeho Pána, o odpuštění chyb.

Pátý. Předsevzít si polepsit se s jeho milostí. Otčenáš.

GENERÁLNÍ ZPOVĚĎ S PŘIJÍMÁNÍM

Z generální zповědi vyplývají teď pro toho, kdo ji chce dobrovolně vykonat, mimo mnohé jiné tři výhody.

První. Ačkoliv ten, kdo se každým rokem zповídá, není povinen dělat generální zповěď, přece má z ní, když ji vykoná, více užítku a zásluhy kvůli větší přítomné lítosti nad hříchy a špatnostmi celého svého života.

Druhá. Poněvadž v těchto duchovních cvičeních člověk pozná hlouběji hříchy a jejich špatnost než v době, kdy se nezabýval vnitřními věcmi

a získá nyní větší poznání a lítost nad nimi, bude mít z toho větší užitek a zásluhu, než by měl dříve.

Třetí. Čím lépe se člověk vyzpovídal a disponoval, o to více bude způsobilejší a připravenější přijmout nejsvětější Svátost, jejíž přijetí mu pomáhá nejen k tomu, aby neupadl do hříchu, nýbrž i v tom, aby setrval v rozmnožené milosti.

A tato generální zповěď se vykoná nejlépe bezprostředně po cvičeních prvního týdne.

PRVNÍ CVIČENÍ

je rozjímání třemi mohutnostmi duše¹⁶ o prvním, druhém a třetím hříchu. Tvoří je po přípravné modlitbě a dvou průpravách tři hlavní body a rozmluva.

Přípravná modlitba. Prosit Boha, našeho Pána, 46 o milost, aby všechny moje úmysly, jednání a skutky směřovaly čistě ke službě a chvále jeho božské Velebnosti.

První průprava je přípravou dějiště události. 47 Zde je třeba poznamenat, že při viditelném nazírání nebo rozjímání, když člověk nazírá například na Krista, našeho Pána, který byl viditelný, příprava dějiště bude pozůstat v tom, vidět očima představivosti hmotný prostor, v němž se věc, na kterou chci nazírat, nachází. Říkám hmotný prostor, například chrám nebo hora, kde Ježíš Kristus nebo naše Paní¹⁷ dlí, podle toho, na co chci nazírat.

Při neviditelném, jako zde u hříchů, příprava dějiště pozůstává v tom, vidět očima představivosti a uvažovat, že je moje duše uvězněna v tomto zkáze podléhající těle a celý člověk v tomto údolí jako ve vyhnanství mezi divokou zvěří. Říkám: celý člověk s duší i tělem.

48 *Druhá průprava* je prosit Boha, našeho Pána, o to, co chci a co si přeji. Prosba se řídí podle předložené látky. To znamená, je-li nazírání o vzkříšení, tak prosit o radost s radujícím se Kristem; je-li o utrpení, tak prosit o muka, slzy a utrpení s trpícím Kristem. Zde to bude prosit o stud a zděšení nad sebou samým, když vidím, kolik lidí bylo zatraceno za jediný smrtelný hřích, a jak často jsem já zasluhoval, abych byl na věky zatracen za tolik svých hříchů.

49 *Poznámka.* Před každým nazíráním nebo rozjímáním se musí vždycky konat beze změny přípravná modlitba a dvě právě zmíněné průpravy, které se však někdy podle předložené látky změni.

50 *První bod* má být, uvést si v paměť první hřích, který byl hřích andělů; a potom o něm rozumem přemýšlet; pak se na něj vůlí upamatovávat a nahlížet, abych se více styděl a děsil, když srovnávám jediný hřích andělů s tolika svými, a jak oni za jediný hřích přišli do pekla a jak často jsem to zasloužil já za tak mnohé. Říkám, připomenout si hřích andělů: jak oni, ačkoliv byli stvořeni v milosti, nechtěli si pomoci svou svobodou, aby vzdali úctu a poslušnost svému Stvořiteli a Pánu. Úpadli do pýchy, byli proměněni z milosti ve zlobu a svrženi s nebe do

pekla; a tak uvažovat rozumem podrobně dále; a dále více vzbuzovat hnutí vůle.

Druhý bod. Znovu dělat totéž, totiž probírat třemi mohutnostmi hřích Adama a Evy tak, že si člověk připomene, jak dlouho dělali za tento hřích pokání a jak velká zkáza přišla na lidské pokolení, když se tolik lidí rítí do pekla. Říkám, uvést si v paměť druhý hřích, hřích našich prarodičů: když byl Adam stvořen na Damašském poli¹⁸ a uveden do pozemského ráje a když byla Eva stvořena z jeho žebra, bylo jim zakázáno jíst ze stromu poznání; oni však jedli a tím zhřešili a potom byli oblečeni do šatů z kůže a vyhnáni z ráje. Tak žili po ztrátě původní spravedlnosti po celý život v mnohých útrapách a v mnohém pokání. A uvažovat rozumem podrobně dále; a používat vůle, jak bylo řečeno.

Třetí bod. Opět dělat totéž při třetím zvláštním hříchu nějakého člověka, který za jediný smrtelný hřích přišel do pekla; a bezpočetně mnozí jiní za méně hříchů, než jsem spáchal já. Říkám, opět dělat totéž při třetím, zvláštním hříchu tak, že si člověk uvědomí tíži a zlobu hříchu proti vlastnímu Stvořiteli a Pánu; rozumem přemýšlí, jak byl ten člověk odsouzen navždy, poněvadž zhřešil a vystoupil proti nekonečné Dobrotě. A zakončit vůlí, jak bylo řečeno.

Rozmluva. Představit si před sebou Krista, našeho Pána, jak je přibit na kříži, a vykonat rozmluvu: jak se jako Stvořitel stal člověkem a jak přišel z věčného života k časné smrti, a tak zemřel za mé hříchy.

Stejně se zahledět sám na sebe:

- na to, co jsem pro Krista udělal;
- na to, co pro Krista dělám;
- na to, co pro Krista musím udělat.

A když ho takto visícího na kříži vidím, přemýšlet o tom, co mě napadne.

- 54 Rozmluva se koná opravdovým způsobem, jako když mluví přítel s přítelem nebo služebník se svým pánem tak, že člověk prosí buďto o nějakou milost, nebo se obžalovává z nějakého špatného skutku, nebo sděluje své starosti a prosí v nich o radu.

Pomodlit se jednou *Otčenáš*.

55

DRUHÉ CVIČENÍ

je rozjímání o vlastních hříších. Po přípravné modlitbě a dvou průpravách obsahuje pět bodů a rozmluvu.

Přípravná modlitba je stejná.

První průprava má být stejná příprava dějiště.

Druhá průprava je prosit o to, co chci. Zde to bude prosit o hluboko pronikající bolest a slzy nad svými hříchy.

- 56 *První bod je pořadí hříchů, totiž uvést si v paměť všechny hříchy svého života tak, že na něj pohlédnu rok za rokem, dobu za dobou. K tomu napomáhají tři věci:*

- první: pohlédět na místo a dům, kde jsem bydlel;

- druhá: na styky, které jsem pěstoval s druhými;

- třetí: na zaměstnání, které jsem vykonával.

Druhý: odvažovat hříchy a nazírat ošklivost a zlobu, kterou má v sobě každý smrtelný hřích, i kdyby nebyl zakázán. 57

Třetí: uvažovat, kdo jsem já a při srovnání se dělat menším: 58

- za první: co jsem ve srovnání se všemi lidmi;

- za druhé: co jsou všichni lidé ve srovnání se všemi anděly a svatými v nebi;

- za třetí: uvažovat o významu celého stvoření ve srovnání s Bohem; co tedy mohu znamenat já?

- za čtvrté: nazírat na rozklad a hnilobu svého těla;

- za páté: pohlédět na sebe jako na ránu a vřed, z něhož vyšlo tolik hříchů a tak hanebný jed.

Čtvrtý: uvědomit si, kdo je Bůh, proti němuž jsem hřešil, a jeho vlastnosti a srovnáváním jejich opak u sebe: 59

- jeho moudrost se svojí nevědomostí,

- jeho všemohoucnost se svojí slabostí,

- jeho spravedlnost se svojí špatností,

- jeho dobrotu se svojí zlobou.

Pátý: výkřik úžasu s vzrůstajícím vzrušením. Probrat všechny tvory, jak mě nechali žít a při životě udržovali: 60

- andělé jako meč boží spravedlnosti, jak mě přesto snášeli a chránili a za mě se modlili;

- svatí, jak na mě pamatovali se svou přimlouvou a modlitbou;

– nebe, slunce, měsíc, hvězdy, živly, plody země, ptáci, ryby a ostatní zvířata, jak mi všechno sloužilo;

– země, jak se neotevřela, aby mě pohltila, a tak vytvořila nová pekla, aby mě v nich na věky mučila.

61 *Zakončit rozmluvou o milosrdenství. Rozvažovat a děkovat našemu Pánu, že mně až do tohoto okamžiku zachoval život, a předsevzít si do budoucnosti polepšení s jeho milostí. Otčenáš.*

62 TŘETÍ CVIČENÍ

je opakování prvního a druhého cvičení s trojí rozmluvou.

Po přípravné modlitbě a dvou průpravách opakovat první a druhé cvičení, všimnout si však a prodlévat u těch bodů, u kterých jsem pocítil větší útěchu nebo neútěchu nebo zakusil větší duchovní cítění. Potom vykonám trojí rozmluvu následujícím způsobem:

63 *První rozmluva s naší Paní, aby mně vymohla u svého Syna a Pána milost ke třem věcem:*

– první: abych pronikavě vnitřně poznal své hříchy a zakusil k nim odpor;

– druhá: abych pocítil nepořádek ve svém jednání, zošklivil si ho, abych se polepšil a uspořádal;

– třetí: prosit o poznání světa a s odporem odstranit od sebe světské a marnivé věci.

Potom *Zdrávas Maria*.

Druhá rozmluva stejným způsobem se Synem, aby mi totéž vymohl u Otce. Potom Duše Kristova.

Třetí rozmluva stejným způsobem s Otcem, aby mi to on sám, věčný Pán, udělil. Potom Otčenáš.

ČTVRTÉ CVIČENÍ

64

je opakování třetího.

Řekl jsem opakování, aby totiž rozum, aniž by se rozptyloval, pozorně přemýšlel a vštěpoval si do paměti ony věci, na které nazíral v minulých cvičeních.

Potom se koná tatáž trojí rozmluva.

PÁTÉ CVIČENÍ

65

je rozjímání o pekle.¹⁹

Po přípravné modlitbě a dvou průpravách obsahuje pět bodů a rozmluvu.

Přípravná modlitba je obvyklá.

První průprava je přípravou dějiště. Zde je to vidět v obrazivosti délku, šířku a hloubku pekla.

Druhá je prosit o to, co chci. Zde je to vyprosit si vnitřní cítění trestu, pod kterým zavržení trpí, za tím účelem, aby mi – zapomněl-li bych kvůli svým chybám na lásku věčného Pána – aspoň strach před trestem pomohl k tomu, abych neupadl do hříchu.

- 66 *První bod* bude: vidět pohledem obrazivosti velké plameny a duše jako v hořících tělech.
- 67 *Druhý*: slyšet ušima pláč, nárek, řev, výkřiky, rouhání Kristu, našemu Pánu a všem jeho svatým.
- 68 *Třetí*: čichat čichem kouř, síru, výkaly a hnijící věci.
- 69 *Čtvrtý*: chutnat chutí hořké věci jako slzy, žal a špatné svědomí.
- 70 *Pátý*: hmatat dotekem, jak plameny zachvacují a stravují duše.
- 71 *V rozmluvě s Kristem*, naším Pánem, si vzpomenout na duše, které jsou v pekle:
 - jedny, poněvadž nevěřily na jeho příchod;
 - druhé, které i když věřily, nežily podle jeho přikázání;
a udělat si z nich tři skupiny:
 - první: před jeho příchodem;
 - druhá: za jeho života;
 - třetí: po jeho životě na tomto světě.
Potom mu děkovat, že neukončil můj život, takže jsem se nedostal do žádné z těchto skupin. A stejně tak, že byl ke mně až doposud tak velice laskavý a milosrdný. Zakončit *Otčenášem*.²⁰
- 72 *Poznámka*. První cvičení ať se koná o půlnoci; druhé ráno po vstanutí; třetí před nebo po mši svaté, rozhodně před obědem; čtvrté v době nešpor;²¹ páté před večeří. Chtěl bych, aby se toto přibližné rozdělení hodin zachovávalo víceméně během čtyř týdnů, podle toho, jak to dovolí věk, nadání a způsobilost toho, kdo se cvičí, aby dělal pět nebo méně cvičení.

PŘÍDAVKY,

73

*aby člověk dělal cvičení lépe
a lépe našel i to, co hledá.*

První přídavek je: když ulehnu a chci již usnout, myslet po dobu jednoho *Zdrávasu*²² na hodinu, kdy a proč mám vstát. Přitom krátce shrnout cvičení, jež chci dělat.

Druhý: při probuzení se nevěnovat té či oné myšlence, nýbrž hned se zabývat tím, na co budu v prvním cvičení o půlnoci nazírat. Hanbit se nad tolika svými hříchy a předkládat si příklady, například rytíře, který stojí před svým králem a jeho dvorem a stydí se a hanbí, poněvadž velice urazil toho, od něhož předtím dostal mnoho darů a projevů přízně. Podobně při druhém cvičení: považovat se za spoutaného velkého hříšníka, který v okovech předstupuje před tvář svrchovaného věčného soudce, a představit si například uvězněné, spoutané a trestu smrti zasluhující zločince, kteří předstupují před svého časného soudce. A s těmito nebo jinými myšlenkami, které odpovídají předmětu nazírání, se oblékat.

Třetí: jeden nebo dva kroky před místem, na kterém chci nazírat nebo rozjímat, zůstanu po dobu *Otčenáše*²³ stát, pozvednu svou mysl vzhůru a uvážím, jak se na mne Bůh, náš Pán dívá apod.; provedu úkon úcty nebo pokoření.

Čtvrtý: začít nazírat buďto na kolenou nebo leže na tváři na zemi, nebo leže nznak s obličejem vzhůru, nebo sedě, nebo stoje, vždycky však

s úmyslem hledat to, co chci. Přitom je třeba dbát na dvě věci:

– první: naleznou-li kleče to, co chci, nebudu měnit polohu těla; stejně když ležím na tváři apod.;

– druhá: u onoho bodu, v němž najdu, co chci, budu klidně prodlévat až do úplného uspokojení, aniž bych se úzkostlivě staral o postoupení k dalšímu.

77 *Pátý:* po skončení cvičení se čtvrt hodinu zamyslím buďto sedě nebo procházeje se nad tím, jak se mi vedlo v nazírání nebo rozjímání. Jestliže špatně, budu hledat příčinu, proč tomu tak bylo. Když jsem ji našel, vzbudím lítost, abych se v budoucnu polepšil. Jestliže dobře, poděkuji Bohu, našemu Pánu a příště to budu dělat stejným způsobem.

78 *Šestý:* nechťt myslet na věci, které vzbuzují radost a veselí, jako na nebe, zmrtvýchvstání apod., neboť každá radostná a veselá myšlenka překáží, abychom pocítovali zármutek, bolest a slzy nad svými hříchy. Spíše mít před očima, že chci pocítovat bolest a zármutek, a proto si budu uvádět na paměť smrt a soud.

79 *Sedmý:* ze stejného důvodu zbavit se veškerého světla tím, že stáhnu na oknech záclony a zavřu dveře, pokud se budu zdržovat v místnosti, kromě doby, kdy se modlím brevír, čtu nebo jím.

80 *Osmý:* nesmát se a neříkat nic, co dráždí k smíchu.

81 *Devátý:* ovládat oči, na nikoho se nedívat, kromě pozdravení a rozloučení se s osobou, s kterou mám mluvit.

Desátý přídavek je pokání, jež se dělí na vnitřní a vnější: **82**

– vnitřní je lítost nad svými hříchy s pevným předsevzetím, nedopustit se ani těchto ani žádných jiných;

– vnější, jež je plodem vnitřního, vede k tomu, že se trestám za spáchané hříchy; koná se hlavně trojím způsobem.

První se týká jídla. Když si v jídle odříkáme přebytné, není to žádné pokání, nýbrž střídmost. Pokáním je, když si ubíráme z přiměřeného, a to čím víc a více, tím je pokání větší a lepší, jen když se tím neškodí zdraví a nezpůsobuje patrné onemocnění. **83**

Druhé se týká způsobu spaní. Ani zde to není pokáním, když se zříkáme přebytných, jemných a měkkých věcí. Pokáním je spíše, když si odříkáme v přiměřeném způsobu spaní, a to čím více, tím lépe, jen když se tím neškodí zdraví a nezpůsobuje značné onemocnění. Také není dobré zkracovat nutný spánek, pokud ovšem někdo nemá špatný návyk spát příliš dlouho, aby takto došel k správné míře spánku. **84**

Třetí je tělesný trest, kterým se tělu působí citelná bolest nošením hrubého prádla, provazů nebo železných pásů na těle, bičováním, poraňováním se²⁴ nebo jinými způsoby přísnosti. **85**

Co se při pokání zdá vhodnějším a bezpečnějším je, aby bolest, způsobená tělu, nepronikala až do kostí. Pokání má působit bolest, ne nemoc. Proto se zdá, že je vhodnější bičovat se jemnými **86**

provázky, které způsobují vnější bolest, než jiný způsob, který by mohl zavinit podstatné vnitřní onemocnění.

87

POZNAMKY

První poznámka. Vnější způsoby pokání se konají hlavně pro trojí účinek:

- první: dostiučinění za spáchané hříchy;
- druhý: přemáhání sebe sama, aby smyslnost poslouchala rozum a všechny nižší stránky se podřídily vyšším;
- třetí: hledání a dosažení nějaké milosti nebo daru, které člověk chce a po nichž touží, jako například když někdo touží po vnitřní zkroušenosti a lítosti nad svými hříchy nebo po slzách nad nimi a nad mukami a bolestmi, které vytrpěl Kristus, náš Pán; nebo po vyjasnění nějaké pochybnosti, ve které se nachází.

88 *Druhá.* Je třeba mít na zřeteli, že první a druhý přídavek se vztahuje na půlnoční a ranní cvičení, a ne na cvičení, která se konají v ostatních dobách. Čtvrtý přídavek se nevykonává v kostele nebo za přítomnosti druhých, nýbrž v ústraní, například doma apod.

89 *Třetí.* Když ten, kdo se cvičí, nenachází ještě to, po čem touží, jako slzy, útěchy apod., tak prospěje často provést změnu v jídle, spaní a v jiných způsobech pokání. Abychom se změnili, děláme pokání dva nebo tři dny a další dva nebo tři dny ne. Neboť pro některé je vhodné konat více pokání, pro jiné zase méně. Často opomíjíme dělat pokání ze smyslné lásky nebo mylného názoru, že je naše tělo bez závažného onemocnění nevydrží. A často děláme naopak víc, poněvadž si myslíme, že to naše tělo vydrží. Poněvadž Bůh, náš Pán, zná naši přirozenost nekonečně

lépe, dá nám při těchto změnách poznat, co je pro nás přiměřené.

Čtvrtá. Zvláštní zpytování ať se koná, aby se odstranily nedostatky a nedbalosti ve cvičeních a přídavcích; a stejně tak ve druhém, třetím a čtvrtém týdnu. **90**

Druhý týden

91

PROVOLÁNÍ

*pozemského krále pomáhá nazírat
na život VĚČNĚHO KRÁLE.*

Přípravná modlitba má být obvyklá.

První průprava je vidět místo dějiště: zde to bude vidět obrazivostí synagogy, města a místa, kudy Kristus, náš Pán, chodil a kázal.

Druhá průprava je prosit o milost, kterou chci: zde to bude prosit našeho Pána o milost, abych nebyl hluchým k jeho volání, nýbrž ochotným rychle splnit jeho nejsvětější vůli.

92 *První bod je představit si pozemského krále, Bohem, naším Pánem vyvoleného, jehož poslouchají a jemuž vzdávají úctu všechna knížata a všichni křesťané.*

93 *Druhý: dívat se, jak tento král mluví ke všem svým lidem a říká:*

38

„Je mojí vůlí podrobit si celou zem nevěřících. Proto, kdo chce jít se mnou, musí se spokojit s tím, že bude jíst jako já a stejně tak pít, odívat se apod.; rovněž musí se mnou snášet námahy dne a noční bdění atd., aby se se mnou potom podílel na vítězství, jako se podílel na námahách.“

Třetí: uvažovat, co musí dobří poddaní odpovědět tak štědrému a tak laskavému králi; a proto, kdyby někdo nepřijal prosbu takového krále, jak velice by zasluhoval, aby byl pohaněn před celým světem a byl považován za zvrhlého rytíře.

94

DRUHÁ ČÁST

95

tohoto cvičení pozůstává v tom, že výše uvedený příklad pozemského krále přeneseme na Krista, našeho Pána, podle uvedených tří bodů.

Co se *prvního bodu* týká: jestliže uvažujeme již o takovém svolání pozemského krále k jeho poddaným, oč záslušnější je úvaha vidět Krista, našeho Pána, věčného Krále, a před ním veškerý svět, ježž On celý a každého jednotlivě volá a říká:

„Je mojí vůlí podrobit si veškerý svět a všechny nepřátele, a tak vejít do slávy svého Otce; proto, kdo chce jít se mnou, musí se se mnou namáhat, aby, jako mě následoval v námahách, následoval mě také ve slávě.“

Druhý bod. Uvažovat, že všichni, kdo mají úsudek a rozum, nabídnou k oněm námahám celou svou osobu.

96

39

97 *Třetí.* Ti, kdo po tom více touží a chtějí se významat ve veškeré službě svému věčnému Králi a všeobecnému Pánu, nabídnou k těmto námahám nejenom svou osobu, nýbrž také – poněvadž jednají dokonce proti své smyslnosti a proti lásce k tělu a světu²⁵ – učiní nabídku větší ceny a většího významu a prohlásí:²⁶

98 „*Věčný Pane všech věcí, nabízím se Ti²⁷ s Tvou přízní a pomocí před Tvou nekonečnou Dobrotou a v přítomnosti Tvé přesvaté Matky a všech svatých mužů a žen nebeského dvora: přejí si a toužím po tom a je to moje dobře uvážené rozhodnutí, když to jen bude k Tvé větší cti a chvále, napodobovat Tě ve snášení veškerých urážek, veškeré potupy a stejně tak chudoby, jak skutečné tak i duchovní, jestliže mě Tvá nejsvětější Velebnost chce vyvolit a přijmout k takovému životu a stavu.*“

POZNÁMKY

99 *První.* Toto cvičení se má konat dvakrát za den, totiž ráno po vstání a hodinu před obědem nebo večeří.

100 *Druhá.* Ve druhém týdnu a stejně tak později je velmi prospěšné číst si chvílemi z knihy Následování Krista nebo evangelia nebo životopisy svatých.

PRVNÍ DEN PRVNÍ NAZÍRÁNÍ

101

je o Vtělení; obsahuje přípravnou modlitbu, tři průpravy a tři body s rozmluvou.

Přípravná modlitba je obvyklá.

První průprava je zpřítomnit si událost, na kterou mám nazírat. Zde je to, jak tři božské Osoby hleděly na zemský povrch plný lidí, a poněvadž viděly, že všichni lidé sestupují do pekla, ustanovily ve své věčnosti, že se druhá Osoba stane člověkem, aby spasila lidské pokolení. A tak, když se doba naplnila, poslaly svatého anděla Gabriela k naší Paní (č. 262).

Druhá. Příprava dějiště. Zde to znamená vidět nekonečnou dálku zemského povrchu, na němž bydlí tak mnoho a tak rozdílných národů. Rovněž pak vidět v jednotlivostech dům a světnici naší Paní v městě Nazaretě v galilejském kraji.

Třetí. Prosit o to, co chci. Zde to bude vyprosit si vnitřní poznání Pána, který se pro mne stal člověkem, abych ho více miloval a následoval.

Poznámka. Zde je třeba poznamenat, že se v tomto týdnu i v ostatních následujících máme modlit beze změny stejnou přípravnou modlitbu, jak se ji modlíme již od začátku (č. 46) a že máme dělat stejné tři průpravy, které ovšem podle předloženého obsahu upravíme.

První bod. Vidět osoby, jedny i druhé: nejdříve na zemském povrchu, v tak velké různosti jak oblečení, tak i chování:

- jedny bílé a druhé černé;
- jedny v míru a druhé ve válce;
- jedny plačící a druhé smějící se;
- jedny zdravé a druhé nemocné;
- jedny, jak se rodí, a druhé, jak umírají apod.

Za druhé. Vidět a uvažovat o třech božských Osobách na jejich královském křesle nebo trůnu jejich božské Velebnosti, jak pohlížejí na celý zemský povrch a všechny národy, které žijí v tak velké zaslepenosti a jak umírají a sestupují do pekla.

Za třetí. Vidět naši Paní a anděla, který ji zdraví.

Všechno rozjímat ve vztahu k sobě, abych z toho pohledu načerpal užitek.

107 *Druhý.* Slyšet

- co mluví osoby na zemském povrchu, totiž jak jedny mluví s druhými, jak přísahají, jak se rouhají apod.;

- stejně tak, co říkají božské Osoby, totiž: „Zachraňme lidské pokolení!“ apod.;

- potom, co říká anděl naší Paní.

Potom to rozjímat ve vztahu k sobě, abych z jejich slov načerpal užitek.

108 *Třetí.* Potom se dívat

- co dělají osoby na povrchu zemském, jak například zraňují, zabíjejí, sestupují do pekla apod.;

- stejně, co dělají božské Osoby, jak totiž uskutečňují nejsvětější Vtělení apod.;

- stejně, co dělá anděl a naše Paní: anděl, jak vykonává svůj úřad jako posel; a naše Paní, jak se pokořuje a děkuje božské Velebnosti.

Potom to rozjímat ve vztahu k sobě, abych z každé této věci načerpal nějaký užitek.

Nakonec vést *rozmluvu*. Uvažovat, co mám říci třem božským Osobám, vtělenému věčnému Slovu, nebo naší Matce a Paní. Přitom prosit podle toho, co budu v sobě cítit, abych více následoval a napodoboval našeho Pána, který se právě stal člověkem.

Pomodlit se *Otčenáš*.

DRUHÉ NAZÍRÁNÍ

110

je o narození.

Přípravná modlitba je obvyklá.

První průprava je událost. Zde to bude, jak se z Nazareta vydali naše Paní, asi v devátém měsíci těhotenství, sedíc na oslici, jak se může zbožně rozjímat, a Josef a služka, která ji vedla,²⁸ aby šli do Betléma zaplatit daň, kterou všem těm zemím stanovil císař (č. 264).

Druhá. Úprava dějiště. Zde to bude znamenat představit si cestu z Nazareta do Betléma; uvažovat o její délce a šířce, zda je cestou přímou nebo zda vede údolím nebo přes pahorky. Stejně tak pohledět na prostor nebo jeskyni narození: jak je velká, jak malá, jak nízká, jak vysoká a jak byla zařízena.

Třetí průprava má být stejná a vedena stejným způsobem jako byla v předešlém nazírání.

První bod je vidět osoby, totiž vidět naši Paní, Josefa, služku a dítě Ježíše, jakmile se narodilo.

Udělám přitom ze sebe malého, ubohého a nehodného služebníčka, který se na ně bude dívat, nazírat a sloužit jim v jejich potřebách, jako kdyby byl přítomen, s veškerou jen možnou pokorou a úctou.

A potom to rozjímat ve vztahu k sobě, abych z toho načerpal nějaký užitek.

115 *Druhý.* Pozorovat, sledovat a nazírat na to, co mluví.

A rozjímaje to ve vztahu k sobě, čerpám z toho nějaký užitek.

116 *Třetí.* Pozorovat a uvažovat, co dělají, jako například jsou na cestách a snášejí námahy, aby se Pán narodil v největší chudobě a aby na konci po tolika útrapách v hladu a žízni, v horku a zimě, v příkořích a potupách zemřel na kříži; a to všechno pro mě.

Potom to zase rozjíám ve vztahu k sobě a čerpám z toho nějaký duchovní užitek.

117 Zakončit *rozmluvou* jako v předešlém nazírání a *Otčenášem*.

118 TŘETÍ NAZÍRÁNÍ

je opakováním prvního a druhého cvičení.

Po přípravné modlitbě a třech průpravách se koná opakování prvního a druhého cvičení. Přitom je třeba si vždycky všimnout některých důležitějších částí, kde dotyčný zakusil jisté poznání, útěchu nebo neútěchu. Nakonec se rovněž vykoná *rozmluva* a pomodlí *Otčenáš*.

Při tomto a všech dalších opakováních ať se zachová stejný pořádek a postup, jak tomu bylo při opakováních prvního týdne; měnit se bude jen obsah, forma zůstává. **119**

ČTVRTÉ NAZÍRÁNÍ **120**

bude opakování prvního a druhého, stejným způsobem, jak tomu bylo v předešlém opakování.

PÁTÉ NAZÍRÁNÍ **121**

bude použiti pěti smyslů v prvním a druhém nazírání.

Po *přípravné modlitbě* a třech průpravách prospěje použít pěti smyslů představivosti v prvním a druhém nazírání následujícím způsobem.

První bod. Vidět vnitřníma očima osoby a rozjímat a nazírat na jejich zvláštní situaci. Z tohoto pohledu čerpat nějaký užitek. **122**

Druhý. Slyšet sluchem, co mluví nebo mohou mluvit²⁹, a rozjímáním toho ve vztahu k sobě čerpat z toho nějaký užitek. **123**

Třetí. Čichat a zakoušet čichem a chutí nekonečnou vůni a sladkost božství, duše a jejich ctností a všeho ostatního, podle toho, jaká je osoba, na kterou se nazírá. Rozjímat to ve vztahu k sobě a čerpat z toho užitek. **124**

125 *Čtvrtý.* Dotýkat se hmatem, jako například objímat a líbat místa, na která osoby vstoupily, anebo kde se usadily, a snažit se vždycky čerpat z toho užitek.

126 Cvičení zakončit *rozmluvou* jako první a druhé nazírání a *Otčenášem*.

POZNÁMKY

127 *První poznámka.* Po celý tento týden a následující je třeba mít na zřeteli, že mám čist jen tajemství onoho nazírání, které mám bezprostředně dělat. Nemám tedy čist žádné tajemství, které není toho dne nebo tu hodinu na programu, abych uvažováním o jednom tajemství nerušil uvažování o druhém

128 *Druhá.* První cvičení o vtělení se koná o půlnoci, druhé ráno za svítání, třetí v hodinu mše, čtvrté v hodinu nešpor a páté před hodinou večere. Přitom každé z pěti cvičení trvá jednu hodinu. Stejný pořádek se má zachovávat ve všem následujícím.

129 *Třetí.* Je třeba mít na zřeteli toto: jestliže je osoba, která dělá cvičení, stará nebo slabá, nebo, i když silná, po prvním týdnu ještě unavená, tak je lepší, aby v druhém týdnu několikrát o půlnoci nevstávala, nýbrž dělala jedno nazírání ráno, druhé v hodinu mše, třetí před obědem, jejich opakování v hodinu nešpor a nazírání s použitím smyslů před večerí.

130 *Čtvrtá.* V tomto druhém týdnu se musí z deseti přídavek, uvedených v prvním týdnu, změnit druhý, šestý, sedmý a z části i desátý.

V *druhém* to bude: hned, jakmile se probudím, představit si nazírání, které mám dělat, a přát si lépe poznat vtělené věčné Slovo, abych mu více sloužil a je následoval.

Šestý bude: často si uvádět na paměť život a tajemství Krista, našeho Pána, počínaje jeho vtělením až po místo tajemství, které právě nazírám.

Sedmý bude: ten, kdo se cvičí, má hledět na to, aby využíval tmy nebo světla, pěkného nebo špatného počasí natolik, nakolik cítí, že mu to prospívá a pomáhá najít to, co si přeje.

V *desátém* přídavku má se ten, kdo se cvičí, chovat podle tajemství, které nazírá: některá vyžadují pokání, jiná ne.

Všech deset přídavek se má zachovávat s velkou pečlivostí.

Pátá poznámka. Ve všech cvičeních, mimo cvičení o půlnoci a ráno za svítání, bude druhý přídavek nahrazen obdobným, a to následujícím způsobem: hned, jakmile si vzpomenu, že je čas ke cvičení, představím si, dříve než začnu, kam jdu a před koho předstupuji. Stručně shrnu cvičení, jež hodlám dělat, a pak, když vykonám třetí přídavek, vstoupím do cvičení. **131**

DRUHÝ DEN

Jako první a druhé nazírání vzít obětování v chrámě (č. 268) a útěk do Egypta jako do vyhnanství (č. 269). Pak se vykoná opakování těchto dvou nazírání a použití pěti smyslů v tomto nazírání – stejným způsobem, jak se to dělo v předešlém dni. **132**

Poznámka. Někdy prospěje – i když je ten, kdo se cvičí, silný a v dobré formě – od druhého do čtvrtého dne včetně něco změnit, aby lépe našel to, co hledá: jedno nazírání bude dělat ráno a druhé v hodinu mše, v hodinu nešpor jejich opakování a použití pěti smyslů v nich před večerí. **133**

TŘETÍ DEN

134 Jak bylo dítě Ježíš poslušno svých rodičů (č. 271) a jak ho potom našli v chrámě (č. 272). Stejně dvě opakování a použití pěti smyslů.

135 ÚVOD K ÚVAZE O STAVECH

Když jsme uvážili příklad, který nám dal Kristus, náš Pán, pro první stav, který pozůstává v zachování přikázání, když byl poslušen svých rodičů; a stejně pro druhý stav, který je stavem evangelijní dokonalosti, když totiž zůstal v chrámě a opustil svého pěstouna a svou přirozenou matku, aby se věnoval čistě službě svému věčnému Otci, začneme nyní nazírat na jeho život a současně zkoumat a prosit, v kterém životě nebo stavu chce nás jeho božská Velebnost použít.

Proto budeme tedy – jako jakýsi úvod k tomu – v příštím cvičení nazírat na záměr našeho Pána a jemu protichůdný úmysl nepřítele lidské přirozenosti a jak se máme disponovat pro to, abychom dosáhli dokonalosti v každém stavu nebo životě, ježž nám Bůh, náš Pán, dá zvolit.

ČTVRTÝ DEN

ROZJÍMÁNÍ O DVOU PRAPORECH, **136**

o praporu Krista, nejvyššího vojevůdce a našeho Pána, a o praporu Lucifera, úhlavního nepřítele naší lidské přirozenosti.

Přípravná modlitba je obvyklá.

První průprava je událost. Zde to bude, jak Kristus volá a chce všechny pod svůj prapor; a Lucifer naopak pod svůj. **137**

Druhá. Příprava dějiště. Zde to bude vidět velký polní tábor, rozprostírající se na celém okolí Jeruzaléma, kde je nejvyšším velitelem dobrých Kristus, náš Pán; a druhý polní tábor v okolí Babilónu, kde je Lucifer náčelníkem nepřátel. **138**

Třetí. Prosit o to, co chci. Zde to bude prosit o poznání šaleb zlého náčelníka a o pomoc, abych se před nimi uchránil; a o poznání pravého života, který ukazuje nejvyšší a pravý vojevůdce, a o milost jej napodobit. **139**

První bod. Představit si, jak se náčelník všech nepřátel usídluje v onom velkém polním táboře, jako na vysokém trůnu z ohně a kouře, v hrozné a děsivé podobě. **140**

Druhý. Uvažovat, jak svolává nespočetné demony a jak je rozsévá, jedny do tohoto města, druhé do jiného, a tak po celém světě, aniž by opominul krajiny, místa, stavy nebo kterékoliv jednotlivé osoby. **141**

Třetí. Uvážit řeč, kterou k nim má a jak je vyzývá, rozhodit sítě a řetězy: aby sváděli lidi nejdříve **142**

touhou po bohatství, jak to dělá ve většině případů, aby snadněji došli k marnivé světské cti a potom k vyvrátené pýše. A tak je tedy

- prvním stupněm bohatství,
- druhým stupněm čest,
- třetím stupněm pýcha.

A po těchto třech stupních je přivádí ke všem ostatním nepravostem.

143 Stejně tak je třeba si naopak představit nejvyššího pravého vojevůdce, jímž je Kristus, náš Pán.

144 *První bod.* Uvažovat, jak se Kristus, náš Pán, zdržuje ve velkém polním táboře v okolí Jeruzaléma na nízkém, krásném a přívětivém místě.

145 *Druhý.* Uvažovat, jak si Pán celého světa vyvoluje tolik osob, apoštoly, učedníky apod. a jak je rozesílá do celého světa, aby rozsévají jeho posvátné učení ve všech stavech a ve všech životních situacích.

146 *Třetí.* Uvažovat o řeči, kterou Kristus, náš Pán, pronáší ke všem svým služebníkům a přátelům, které rozesílá s takovým posláním, jak jim doporučuje, aby se snažili pomáhat všem a snažili se je vést

- předně k nejvyšší duchovní chudobě a jestliže v tom jeho božská Velebnost nalezne zalíbení a bude si je chtít vyvolit, o nic méně ke skutečné chudobě;

- za druhé k touze po potupách a pohrdání; neboť z těchto dvou věcí se rodí pokora. Mají to tedy být tři stupně:

- první: chudoba proti bohatství;
- druhý: potupa nebo pohrdání proti světské cti;

- třetí: pokora proti pýše.

A po těchto třech stupních mají je přivádět ke všem ostatním ctnostem.

*Rozmluva*³⁰ s naší Paní, aby mi od svého Syna a Pána vyprosila milost, abych byl přijat pod jeho prapor, a sice

- předně v nejvyšší duchovní chudobě a jestliže v tom jeho božská Velebnost nalezne zalíbení a bude mě chtít vyvolit a přijmout, o nic méně ve skutečné chudobě;

- za druhé v tom, abych trpěl potupy a urážky, abych ho v nich lépe napodobil, jen když je budu moci trpět bez hříchu kohokoliv a aniž bych se znelíbil jeho božské Velebnosti.

A potom se pomodlit *Zdravas Maria*.

Druhá rozmluva. Prosit o totéž Syna, aby mi to vymohl u Otce. A potom se pomodlit *Duše Kristova*.

Třetí rozmluva. Opět prosit o totéž Otce, aby mi to udělil. A pomodlit se jednou *Otčenáš*.

Poznámka. Toto cvičení se koná o půlnoci a podruhé brzo ráno. Jeho dvojí opakování se koná v hodinu mše a v hodinu nešpor. Závěr tvoří vždycky *trojí rozmluva* s naší Paní, se Synem a s Otcem.

Před večerí se koná následující rozjímání o třech dvojicích lidí.

Téhož čtvrtého dne se koná
ROZJÍMÁNÍ
O TŘECH DVOJICÍCH LIDÍ,

aby se zvolilo to nejlepší.

Přípravná modlitba je obvyklá.

- 149
- 150 *První průprava* je událost. Jde o tři dvojice lidí, z nichž každá nabyla deset tisíc dukátů,³¹ ale ne z ryzí nebo náležitě lásky k Bohu. Všichni se chtějí spasit a nalézt v Bohu, našem Pánu, pokoj a zbavit se tíhy a překážky, které spočívají v náklonnosti k nabyté věci.
- 151 *Druhá průprava* je příprava dějiště. Zde to bude vidět sebe samého, jak stojím před Bohem, naším Pánem, a všemi jeho svatými, abych si přál a poznal to, co se jeho božské Dobrotě více líbí.
- 152 *Třetí.* Prosit o to, co chci. Zde to bude vyprosit si milost, abych si vyvolil to, co je více k slávě jeho božské Velebnosti a spáse mé duše.
- 153 *První dvojice* lidí by se chtěla zbavit náklonnosti, kterou má k nabyté věci, aby našla pokoj v Bohu, našem Pánu, a zajistila si spásu, a nepoužívá prostředky až do hodiny smrti.
- 154 *Druhá dvojice* se chce zbavit náklonnosti, ale chce se jí zbavit tak, aby jí nabytá věc zůstala. Bůh má tedy přijít tam, kam ona chce. Neodhodlá se věci vzdát, aby šla k Bohu, i když by to byl pro ni lepší stav.
- 155 *Třetí* se chce náklonnosti zbavit, ale chce se jí zbavit tak, aby se neklonila ani k tomu, že by si

nabytou věc ponechala, ani k tomu, že by si ji neponechala. Chce ji spíše chtít nebo nechtít, jak to Bůh, náš Pán, vloží do její vůle a jak se jí to bude zdát lepším k službě a chvále jeho božské Velebnosti. A mezitím bude jednat tak, že přenechá všechno svému přání a vynaloží všechnu starost na to, aby netoužila ani po tom ani po onom, jestliže jí k tomu nemá jediné služba Bohu, našemu Pánu. Touha lépe sloužit Bohu, našemu Pánu, má ji pohnout věc si ponechat, nebo se jí vzdát.

Vykonat *trojí rozmluvu*, která se konala v předešlém rozjímání o dvou praporech. 156

Poznámka. Je třeba si všimnout, cítíme-li nechut nebo odpor proti skutečné chudobě, nejsme-li indiferentní vůči chudobě a bohatství, že je velmi užitečné, abychom toto neuspořádané hnutí vymýtili, prosit v rozmluvách o to – i kdyby to bylo proti tělu –, aby mě Pán vyvolil ke skutečné chudobě; a že si to sám přeji a vyprošuji, jen když to bude k jeho službě a chvále jeho božské Dobroty. 157

PÁTÝ DEN

Nazírání na odchod Krista, našeho Pána, z Nazareta k řece Jordánu a jak byl pokřtěn (č. 273). 158

První poznámka. Toto nazírání se koná jednou o půlnoci a podruhé brzo ráno; dvakrát se opakuje v hodinu mše a nešpor; před večerí pak použití pěti smyslů v tomto nazírání. Při každém z těchto pěti cvičení se koná obvyklá *přípravná modlitba a trojí průprava*, jak to bylo vyloženo 159

v nazírání o vtělení a narození. Zakončí se *trojí rozmluvou* z rozjímání o třech dvojicích lidí nebo podle poznámky, která za třemi dvojicemi následuje (č. 157).

- 160** *Druhá.* Zvláštní zpytování svědomí po obědě a večeri se má konat o chybách a nedbalostech v cvičeních a přídavcích tohoto dne. A stejně tak o dnech, které následují.

ŠESTÝ DEN

- 161** Nazírání na to, jak Kristus, náš Pán, odešel od řeky Jordánu na poušť včetně (č. 274). Přitom dělat všechno jako v pátém dnu.

SEDMÝ DEN

Jak svatý Ondřej a ostatní následovali Krista, našeho Pána (č. 275).

OSMÝ DEN

O kázání na hoře, jež pojednává o osmeru blahoslavenství (č. 278).

DEVÁTÝ DEN

Jak se Kristus, náš Pán zjevil na mořských vlnách svým učedníkům (č. 280).

DESÁTÝ DEN

Jak Pán kázal v chrámě (č. 288).

JEDENÁCTÝ DEN

O vzkříšení Lazara (č. 285).

DVANÁCTÝ DEN

O Květné neděli (č. 287).

První poznámka je: v nazíráních tohoto druhého týdne může každý, podle toho, kolik chce vynaložit času nebo jak prospívá, týden prodloužit nebo zkrátit. Jestliže chce prodloužit, tak tím, že si přibere tajemství navštívení naší Paní u Alžběty (č. 263), o pastýřích (č. 265), o obřezání dítěte Ježíše (č. 266) a o třech králich (č. 267) a stejně další. Jestliže chce zkrátit, tak vynechá některá z výše uvedených tajemství; neboť zde se chce podat pouze jakýsi návod a způsob, podle něhož by se dalo lépe a úplněji nazírat.

Druhá. S úvahami o volbě se má začít od nazírání na odchod Krista z Nazareta k Jordánu včetně, což je pátý den (č. 158); a to tak, jak se vysvětluje v následujícím.

Třetí. Než se začne s úvahami o volbě, aby se člověk svou touhou nasměroval na pravé učení Krista, našeho Pána, je velmi užitečné uvážit a mít na zřeteli:

TŘI ZPŮSOBY POKORY,

*a sice tak, že bude o nich po celý den uvažovat
a konat rozmluvy, jak bude řečeno dále.*

- 165** *První způsob pokory* je nutný pro věčnou spásu, že se totiž tak ponížím a pokořím, jak je mi to jen možné, abych ve všem poslouchal Boží zákon, že i kdyby mě chtěli udělat pánem všech stvořených věcí na tomto světě, nebo i kdyby mě to stálo můj vlastní časný život, nebudu vůbec uvažovat o přestoupení zákona ať už Božího nebo lidského, který mě zavazuje pod těžkým hříchem.
- 166** *Druhý způsob* je dokonalejší pokora než první, když se totiž nacházím v takovém vnitřním stavu, že si nepřěji a netoužím více po bohatství než po chudobě, po cti než nevážnosti, po dlouhém než po krátkém životě, jestliže je to stejnou službou Bohu, našemu Pánu a dosáhnu tak spásy své duše; a proto, i kdyby mně bylo všechno vzato, nebo i můj život, nepřipustím si ani myšlenku na to, abych udělal lehký hřích.
- 167** *Třetí* je nejdokonalejší pokora, když totiž – se zahrnutím prvního a druhého způsobu – volím a chci, pokud chvála a čest Boží Velebnosti zůstává stejná, abych napodobil Krista, našeho Pána, a byl mu skutečně podobný, raději chudobu s chudým Kristem než bohatství, potupy s Kristem potupeným než čest, a toužím raději po tom, abych byl považován za pošetilce a blázna pro Krista, který jako první byl za takového považován, než za moudrého a rozumného v tomto světě.

Poznámka. Pro toho, kdo touží dosáhnout této třetí pokory, je velmi užitečné vykonat trojí rozmluvu z nazírání o třech dvojicích lidí (č.156 a č.157) a prosit, aby ho náš Pán vyvolil k této třetí, největší a nejlepší pokoře, aby ho více napodobil, má-li to být stejná nebo větší služba a chvála jeho božské Velebnosti. **168**

ÚVOD K VYKONÁNÍ VOLBY

Při každé dobré volbě, pokud to závisí od nás, musí být oko našeho úmyslu čisté, že hledím jediné na to, k čemu jsem stvořen, totiž ke chvále Boha, našeho Pána, a k spáse své duše. A tak mi musí všechno, co si zvolím, pomáhat k cíli, pro který jsem stvořen. Nesmím nasměrovávat nebo přivádět cíl k prostředku, nýbrž prostředek k cíli. Tak se stává, že si mnozí zvolí nejdříve manželství, což je prostředek, a na druhém místě službu Bohu, našemu Pánu, v manželství, kterážto služba Bohu je cíl. Stejně tak jsou jiní, kteří chtějí nejdříve obročí a pak v něm sloužit Bohu. Ti tedy nejdou k Bohu přímo, nýbrž chtějí, aby Bůh šel přímo k jejich neuspořádaným náklonnostem. Dělalí z cíle prostředek a z prostředku cíl. Co si měli vzít jako první, berou si nakonec. Musíme mít nejdříve před očima, že chceme sloužit Bohu – což je cíl, a na druhém místě přijmout obročí nebo manželství, je-li to pro mě vhodnější, což je prostředek k cíli. Tak mě nesmí nic přimět k tomu, tyto prostředky přijmout nebo se jich zříci, leč jediné služba a chvála Bohu, našemu Pánu, a věčná spása mé duše. **169**

INFORMACE,

o kterých věcech se má konat volba, obsahuje čtyři body a jednu poznámku.

První bod. Je nutné, aby všechny věci, o kterých chceme konat volbu, byly samy o sobě indiferentní nebo dobré, a aby byly v souladu se svatou, hierarchickou matkou církvi, nebyly špatné nebo se jí přičily.

171 *Druhý.* Jsou určité věci, na které se vztahuje nezměnitelná volba, jako například kněžství, manželství atd. Jiné patří do změnitelné volby, jako je přijmout nebo zřici se obročí, přijmout nebo odmítnout časné statky.

172 *Třetí.* Při volbě nezměnitelné, když ji člověk už vykonal, není více co volit, poněvadž se pouto nedá zrušit, jako například v manželství, kněžství atd. Má se hledět jen na to, aby, nevykonali-li někdo volbu náležitě a řádně, aniž by uspořádal náklonností, aby toho litoval a snažil se dobře ve své volbě žít. Taková volba se však nezdá být Božím povoláním, poněvadž je neuspořádaná a špatná. Jak mnoho lidí se mýlí právě v tom, že dělají ze zvrácené a špatné volby Boží povolání. Neboť každé Boží povolání je čisté a ryzí, bez příměsku těla nebo nějaké jiné neuspořádané náklonnosti.³²

173 *Čtvrtý.* Vykonali-li někdo náležitě a řádně volbu, která patří k volbě změnitelné a nepřiklonil se přitom k tělu nebo světu, není žádného důvodu konat volbu novou. Ať se v ní, jak jen může, více zdokonaluje.

Poznámka. Je třeba mít na zřeteli: nebyla-li tato změnitelná volba vykonána upřímně, dobře a spořádaně, tak je prospěšné vykonat nyní volbu náležitým způsobem, přeje-li si někdo totiž, aby z něho vzešly značné a Bohu, našemu Pánu, velmi příjemné plody. **174**

TŘI DOBY

175

V každé z nich se může vykonat správná a dobrá volba.

První doba je, když Bůh, náš Pán, tak pohne vůlí a přitáhne ji k sobě, že zbožná duše následuje to, co jí bylo ukázáno, aniž by pochybovala nebo mohla vůbec pochybovat.³³ Tak to udělali sv. Pavel³⁴ a sv. Matouš,³⁵ když následovali Krista, našeho Pána.

Druhá. Člověk má po zkušenostech z útěch a neútěch a z rozlišování různých duchů dostatek světla a poznání.³⁶ **176**

Třetí doba je klidná. Člověk nejdříve rozvažuje, k čemu se narodil, aby totiž chválil Boha, našeho Pána a spasil svou duši. A poněvadž po tom touží, volí jako prostředek život nebo stav v souladu s církví, aby dosáhl pomoc ve službě svému Pánu a při spáse své duše. Řekl jsem „klidná doba“: kdy totiž duše není zmítána rozličnými duchy a používá svobodně a klidně své přirozené schopnosti.³⁷ **177**

Nevykonali-li se volba v první nebo druhé době, následují vzhledem k této třetí době dva způsoby, jak volbu vykonat. **178**

PRVNÍ ZPŮSOB,

*jak vykonat správnou a dobrou volbu,
obsahuje šest bodů.*

První bod je předložit si věc, o které chci vykonat volbu, jako úřad nebo obročí, které mám přijmout nebo se ho vzdát, nebo kteroukoliv jinou věc, která patří ke změnitelné volbě.

179 *Druhý.* Je nutné mít na zřeteli cíl, pro který jsem stvořen, tj. abych chválil Boha, našeho Pána, a spasil svou duši, a být přítom indifferenční, bez jakékoliv neuspořádané náklonnosti. Nemám se klonit nebo toužit ani po tom, spíše předloženou věc přijmout, než se jí vzdát, ani po tom, spíše se jí vzdát, než ji přijmout. Mám být spíše jako v rovnováze váhy, abych mohl následovat to, o čem cítím, že je to více ke ctí a chvále Boha, našeho Pána a k spáse mé duše.

180 *Třetí.* Prosit Boha, našeho Pána, aby pohnul mou vůlí a vložil mi do duše to, co mám dělat vzhledem k předložené věci, aby to bylo více k jeho chvále a slávě, abych o tom dobře a věrně svým rozumem uvažoval a zvolil podle jeho nejsvětější a laskavé vůle.

181 *Čtvrtý.* Zvažovat důvody a přemýšlet o tom, jaké výhody a zisk mi z toho vzejde jedině pro chválu Boha, našeho Pána, a pro spásu mé duše, budou-li mít předložený úřad nebo obročí; a naopak stejně zvážit nevýhody a nebezpečí, které v něm leží. Stejným způsobem to dělat ještě jednou, totiž pohlédnout na výhody a zisk z toho, kdybych

to neměl, a obráceně stejně nevýhody a nebezpečí z toho samého, kdybych to neměl.

Pátý. Když jsem takto o předložené věci přemítal a probral ji ze všech stran, pohlédnout, na kterou stranu se rozum více kloní. Rozhodnutí o předložené věci se má tedy udělat podle většího hnutí rozumu a ne podle nějakého hnutí smyslného. **182**

Šestý. Jakmile se vykonala volba nebo rozhodnutí, má se ten, kdo ji vykonal, odebrat s velkou horlivostí k modlitbě k Bohu, našemu Pánu, a nabídnout mu tuto volbu, aby ji jeho Velebnost přijala a potvrdila, jestliže je to k větší její službě a chvále. **183**

DRUHÝ ZPŮSOB,

184

jak vykonat správnou a dobrou volbu, obsahuje čtyři pravidla a jednu poznámku.

První je, aby ona láska, která mnou hýbá, abych si zvolil tuto věc, sestupovala shůry³⁸ od Lásky Boží. Kdo volí, má v sobě nejdříve pocítit, že více nebo méně oné lásky, kterou má k věci, kterou volí, je jedině kvůli jeho Stvořiteli a Pánu.

Druhé. Představit si člověka, kterého jsem nikdy neviděl a neznal a kterému nyní přeji jeho celou dokonalost a zvážit, co bych mu měl říci, aby dělal a zvolil si k větší slávě Boha, našeho Pána a k větší dokonalosti své duše. A stejně to tak dělat, jednat podle pravidla, které stanovím pro druhého. **185**

186 *Třetí.* Jako kdybych umíral, uvážit formu a míru, kterou si vzhledem k nynější volbě budu potom přát, abych byl zachoval. A ve shodě s ní mám dělat ve všem svoje rozhodnutí.

187 *Čtvrté.* Když pohlédnu a uvážím, jak mi bude o soudném dnu, přemýšlet o tom, jak budu potom vzhledem k nynější věci chtít, abych se byl rozhodl. A pravidlo, které potom budu chtít, abych byl zachoval, zachovat teď, aby mi potom bylo naprosto blaze a radostně.

188 *Poznámka.* Když jsem si vzal výše uvedená pravidla jako směrnice pro svou spásu a svůj věčný pokoj, vykonám svou volbu a učiním nabídku Bohu, našemu Pánu podle šestého bodu prvního způsobu, jak vykonat volbu.

189 K ZLEPŠENÍ A REFORMĚ

vlastního života a stavu.

Je třeba mít na zřeteli toto: pro ty, kteří mají nějakou církevní hodnost nebo žijí v manželství – ať už mají přebytek časných statků nebo ne – a proto nemají žádný čas nebo jim chybí zcela ochotná vůle k tomu, aby si vykonali ve věcech volbu, která patří ke změnitelné volbě, je velmi prospěšné, navrhnout jim místo volby návod a způsob, jak zlepšit a zreformovat jejich vlastní život a stav a nasměrovat svoji existenci, svůj život a svůj stav ke cti a chvále Boha, našeho Pána a k spáse své vlastní duše.

Ten, kdo chce k tomuto cíli dojít a dosáhnout ho, musí pomocí mnoha cvičení a způsobů volby, jak bylo již vysvětleno, uvažovat a přemýšlet o tom,

jak veliký má mít dům, kolik služebnictva, jak je řídit a vést, jak je vzdělávat slovem a příkladem. Stejně tak o svém jmění, kolik z toho použít pro služebnictvo a pro dům, kolik z toho rozdat chudým a na jiné zbožné účely. Přitom nemá chtít a hledat nic jiného než ve všem a všim větší chválu a slávu Boha, našeho Pána.

Neboť každý ať si uvědomí, že natolik prospěje ve všech duchovních věcech, nakolik vyjde ze své sebelásky, ze své vlastní vůle a ze svého vlastního zájmu.

Třetí týden

190

PRVNÍ DEN PRVNÍ NAZÍRÁNÍ

o půlnoci: jak šel Kristus, náš Pán, z Betánie do Jeruzaléma, až do poslední večere včetně (č. 289); obsahuje přípravnou modlitbu, tři průpravy, šest bodů a rozmluvu.

Přípravná modlitba je obvyklá.

191

První průprava je uvést si na paměť událost. Zde to bude, jak Kristus, náš Pán, poslal z Betánie do Jeruzaléma dva učedníky připravit večeři; a pak sám na ni s ostatními učedníky přišel; a jak jim po večeři, když snědli velikonočního beránka, umyl nohy a dal svým učedníkům své nejsvětější Tělo a svou drahocennou Krev, a měl k nim řeč, když Jidáš odešel prodat svého Pána.

192

Druhá. Příprava dějiště. Zde to bude uvážit cestu z Betánie do Jeruzaléma, zda je široká, zda

úzká, zda rovná atd. Rovněž večeřadlo, zda je velké, zda malé, zda toho či onoho druhu.

Třetí. Prosit o to, co chci. Zde to bude bolest, dojetí a zahanbení, poněvadž Pán jde do utrpení za mé hříchy. **193**

První bod. Vidět osoby u večere a rozjímat o nich ve vztahu k sobě, snažit se o to, načerpat z toho nějaký užitek. **194**

Druhý. Slyšet, co mluví a stejně tak načerpat z toho nějaký užitek.

Třetí. Dívat se, co dělají, a čerpat z toho užitek.

Čtvrtý. Uvažovat o tom, co Kristus, náš Pán, ve svém lidství trpí nebo chce trpět, podle události, na kterou nazírám. A zde teď začít s velkým úsilím a namáhat se pociťovat bolest, být smutný a plakat;³⁹ a stejně tak se snažit v ostatních bodech, které následují. **195**

Pátý. Uvažovat, jak se Božství skrývá, poněvadž by mohlo zničit všechny nepřátele, ale nedělá to; a jak nechá nejsvětější lidství tak ukrutně trpět. **196**

Šestý. Uvažovat, jak to všechno trpí za mé hříchy atd. a co mám nyní já pro něj dělat a trpět. **197**

Zakončit *rozmluvou* s Kristem, naším Pánem, a na konci *Otčenáš*. **198**

Poznámka. Je třeba si všimnout, jak bylo již zčásti dříve vyloženo (například v č. 54, 109, 157, 168), že v rozmluvách máme mluvit a prosit podle rozjímané látky, totiž podle toho, zda se nacházím v pokušeních nebo útěchách, jak si přeji tu či onu ctnost, jak se chci dát k dispozici tím či oním směrem, jak chci v rozjímaních pociťovat bolest **199**

nebo radost, zkrátka prosit o to, co si vzhledem k určitým zvláštním věcem přeji. A tímto způsobem může někdo vést jednu rozmluvu s Kristem, naším Pánem, nebo jestliže ho k tomu nabádá obsah nebo zbožnost, může konat trojí rozmluvu: jednu k Matce, druhou k Synovi, třetí k Otci, a to stejným způsobem, jak to bylo vysvětleno ve druhém týdnu v nazírání o třech dvojicích lidí (č. 156, příp. č. 147) s poznámkou, která po nazírání následuje (č. 157).

200 DRUHÉ NAZÍRÁNÍ

ráno má být na tajemství od večere až po zahradu včetně (č. 290).

Přípravná modlitba je obvyklá.

201 *První průprava je událost. Zde to bude, jak Kristus, náš Pán, sestoupil se svými jedenácti učedníky s hory Sion, kde večerel, do údolí Jošafat a osm jich zanechal v této části údolí a tři v jedné části zahrady; a když se oddává modlitbě, potí se a jeho pot je jako kapky krve; a když se třikrát pomodlil k svému Otci a probudil své učedníky a když poté, co promluvil, padli nepřátelé na zem a Jidáš mu dal polibek míru a Petr utál Malchovi ucho a Kristus mu je opět uzdravil, je jako zločinec zajat a oni ho vedou do údolí a potom vzhůru do Annašova domu.*

202 *Druhá je příprava dějiště. Zde to bude uvážit cestu s hory Sion do údolí Jošafat a rovněž zahradu,*

zda je široká, zda dlouhá, zda je toho či onoho druhu.

Třetí je prosit o to, co chci, co je vlastně třeba při utrpení si vyprosit: bolest s Kristem, naplněným bolestmi, zkušenosť se zdrceným Kristem, slzy, vnitřní muka, která Kristus podstoupil za mě. 203

První poznámka. V tomto druhém nazírání se má po vykonané přípravné modlitbě a třech právě uvedených průpravách zachovat stejný postup v bodech a rozmluvě, jako se zachoval při prvním nazírání na večeri. V hodinu mše a nešpor se mají konat dvě opakování a potom před večerí použití smyslů na dvě výše uvedená nazírání. Přitom se vždycky začne přípravnou modlitbou a třemi průpravami podle obsahu stejným způsobem, jak bylo uvedeno a vysvětleno ve druhém týdnu. 204

Druhá. Podle toho, jak tomu, kdo se cvičí, pomáhá věk, vzdělání nebo nadání, má dělat denně pět cvičení nebo méně. 205

Třetí. V tomto třetím týdnu se má částečně změnit druhý a šestý přídavek. 206

Druhý má být: hned při procitnutí si představit, kam a k čemu se chystám a shrnout trochu nazírání, které chci dělat; zatímco vstávám a oblékám se, namáhám se podle tajemství, abych byl smutný a pocítoval bolest nad tolika bolestmi a utrpeními Krista, našeho Pána.

Šestý bude změněn, že se budu snažit o to, nezabývat se radostnými, i když dobrými a svatými myšlenkami, jako jsou o vzkříšení a oslavení, nýbrž se spíše sám přenesu do bolestí, muk a skleslostí, když si častěji uvedu na paměť Kristovy námahy, strasti a bolesti, které vytrpěl od okamžiku svého narození až k tomu tajemství utrpení, při kterém právě jsem.

207 Čtvrtá. Zvláštní zpytování se má dělat o současných cvičeních a přídavcích, jak se dělalo v předešlém týdnu.

208 DRUHÝ DEN

O půlnoci má být nazírání od zahrady po Annášův dům včetně (č. 291) a ráno od Annášova domu po Kaifášův dům včetně (č. 292) a pak dvě opakování a použití smyslů podle toho, jak bylo již řečeno.

TŘETÍ DEN

O půlnoci od Kaifášova domu k Pilátovi včetně (č. 293); ráno od Piláta k Herodovi včetně (č. 294). Potom dvě opakování a smysly tímž způsobem, jak bylo již řečeno.

ČTVRTÝ DEN

O půlnoci od Heroda k Pilátovi (č. 295), přičemž se nazírá jen do polovice tajemství v Pilátově domě; a pak v ranním cvičení ostatní tajemství, která z tohoto domu zůstala. Dvě opakování a smysly, jak bylo řečeno.

PÁTÝ DEN

O půlnoci od Pilátova domu až po ukřižování (č. 296) a ráno vztyčení jeho kříže až k smrti na kříži (č. 297). Potom dvě opakování a smysly.

ŠESTÝ DEN

O půlnoci o kříži a snímání s něho až k hrobu výhradně (č. 298); a ráno od hrobu včetně až k domu, kde přebývala naše Paní po pohřbu svého Syna.

SEDMÝ DEN

O půlnoci a ráno souvislé nazírání na celé utrpení. Místo dvou opakování a použití smyslů uvažovat po celý den, jak často se může,

– jak nejsvětější Tělo Krista, našeho Pána, zůstalo odloučené od duše, osamoceně a kde a jak bylo pohřbeno;

– rovněž uvažovat o osamělosti naší Paní s tolika bolestmi a strastmi; potom stejné na druhé straně u učedníků.

Poznámka. Je třeba poznamenat toto: kdo se chce zdržet u utrpení děle, má si vzít v každém nazírání méně tajemství; totiž, v prvním nazírání jen večeri; v druhém, že jim myje nohy; v třetím že jim dal Svátost; ve čtvrtém řeč, kterou k nim Kristus měl; a stejně tak v ostatních nazíráních a tajemstvích.

Rovněž po dokončení utrpení ať si vezme jeden den polovici celého utrpení a na druhý den další; třetí den celé utrpení.

Kdo chce naopak celé utrpení zkrátit, ať si vezme o půlnoci Večeři, ráno Zahradu, v hodinu mše Annášův dům, v hodinu nešpor Kaifášův dům a místo hodiny před večeří Pilátův dům. Ať nedělá ani žádná opakování ani použití smyslů, nýbrž každý den pět různých cvičení a v každém z nich jiné tajemství Krista, našeho Pána. A když takto dokončil celé utrpení, může probrat příštího dne celé utrpení v jednom nebo v různých cvičeních, jak se mu více zdá, že bude moci načerpat prospěch.

210

PRAVIDLA,

jak zavést v budoucnu pořádek v jídle.

První pravidlo je: není na místě se odříkat chleba, poněvadž to není jídlo, při němž by se chuť tak velice oddávala nespořádanosti nebo k němuž by byl člověk tak důrazně sváděn jako k ostatním jídlům.

211

Druhé. Co se týká pití, zdá se, že je zdrženlivost více na místě, než pokud jde o požívání chleba. Proto se musí velice hledět na to, co prospívá, aby se to připustilo, a co škodí, aby se to odmítlo.

212

Třetí. Co se týká jídel, musí se zachovávat co největší a nejúplnější zdrženlivost, poněvadž v tomto směru je chuť snáze ochotnější jak k nespořádanosti, tak k pokušení vybočení. A tak zachovávat zdrženlivost v jídlech, aby se člověk vyhnul nespořádanosti, lze dvojím způsobem:

- první: že si člověk navykne jíst hrubší jídla;
- druhý: pokud jemná, tak v malém množství.

Čtvrté. Čím více si člověk odřekne z přiměřeného, varuje-li se ovšem toho, aby ne onemocněl, tím rychleji dosáhne středu, jehož se musí ve svém jídle a pití držet, a sice ze dvou důvodů:

- první: poněvadž jestliže si takto pomáhá a nasměrovává se, zakusí mnohdy více vnitřních poznání, útěch a duchovních vnuknutí, které mu ukáží střed pro něho vhodný;
- druhý: nachází-li se dotyčný v této zdrženlivosti, ne však s tak velkou tělesnou silou a způsobilostí k duchovním cvičením, snadno bude moci posoudit, co se více hodí pro jeho tělesnou výživu.

Páté. Zatímco dotyčný jí, ať uvažuje například, že vidí Krista, našeho Pána, se svými apoštoly jíst, a jak on pije, a jak se dívá, a jak mluví. A ať se ho snaží napodobit. Rozum se má tedy převážně zabývat úvahou o našem Pánu, a tělesnou výživou jen mimochodem, aby se tak nabylo více souladu a pořádku, jak se má člověk chovat a ovládat.

Šesté. Jindy si může během jídla předsevzít jinou úvahu, buďto ze života svatých nebo z jiného zbožného nazírání nebo o nějaké záležitosti, kterou má vykonat. Neboť tím že se soustředí na tuto věc, bude pocítovat méně potěšení a méně vychutnávat tělesný pokrm.

Sedmé. Ať se varuje toho, aby byla celá jeho pozornost upřena na to, co jí, a aby kvůli chuti v jídle nepospíchal. Ať je spíše pánem nad sebou samým jak ve způsobu jídla, tak i v množství, které sní.

217 *Osmé.* Aby se člověk zbavil nespořádanosti, je velmi prospěšné, aby si po obědě nebo večeři nebo v jinou dobu, kdy necítí žádnou chuť k jídlu, stanovil pro příští oběd nebo večeři a tak dále pro každý den množství, které je k jídlu vhodné. A ať je nepřekročí pro žádnou chuť a žádné pokušení, nýbrž, je-li pokoušen více jíst, ať jí méně, aby přemohl veškerou nespořádanou chuť a všechno pokušení nepřítele.

Čtvrtý týden

PRVNÍ NAZÍRÁNÍ,

218

*jak se Kristus, náš Pán, zjevil
naší Paní (č. 299).*

Přípravná modlitba je obvyklá.

První průprava je událost, jež je zde: když Kristus zemřel na kříži a tělo zůstalo oddělené od duše, zatímco Božství s ním bylo stále spojené, jak blažená duše sestoupila do pekla, rovněž s Božstvím spojená. Odtamtud vyvedl spravedlivé duše a přišel k hrobu, vstal z mrtvých a zjevil se své blahoslavené Matce s tělem i duší. **219**

Druhá. Příprava dějiště. Zde to bude vidět uspořádání Svatého hrobu a příbytek nebo dům naší Paní a dívat se na jednotlivé jeho části; rovněž světnici a místo, kde se modlí atd. **220**

Třetí. Vyprosít si to, co chci. A zde to bude prosit o milost, abych byl veselý a hluboce se radoval z tak veliké slávy a radosti Krista, našeho Pána. **221**

- 222** *První, druhý a třetí* bod mají být tytéž obvyklé, které jsme měli při večeři Krista, našeho Pána (č. 194).
- 223** *Čtvrtý.* Uvažovat, jak se v utrpení Božství zdánlivě skrývalo a nyní se tak nádherně zjevuje a ukazuje v přesvatém vzkříšení skutečnými a přesvatými účinky.
- 224** *Pátý.* Dívat se na úrad těšitele, který Kristus, náš Pán vykonává, a přitom srovnávat, jak si přátelé dodávají navzájem útěchy.
- 225** *Rozmluva.* Zakončit rozmluvou nebo rozmluvami podle nazírané látky (č.199) a *Otčenášem.*
- 226** *První poznámka.* V následujících nazíráních ať se postupuje všemi tajemstvími o vzkříšení až do nanebevstoupení včetně (č. 299 - č. 312) způsobem, který následuje níže; v ostatním však, během celého týdne vzkříšení, ať se zachovává stejná forma a způsob, který se zachovával v celém týdnu utrpení. Ať se tedy řídí tímto prvním nazíráním, co se průprav týká, podle předložené látky k nazírání; a co se pěti bodů týká, mají to být tytéž; a přídatky, které stojí níže, rovněž tytéž. A tak se může ve všem, co zbývá, řídit způsobem z týdne utrpení, jako v opakováních, v pěti smyslech, ve zkracování nebo prodlužování tajemství atd.
- 227** *Druhá.* Obvyčejně je v tomto čtvrtém týdnu vhodnější než v ostatních třech předešlých, dělat čtyři a ne pět cvičení: první hned ráno po vstání; druhé v hodinu mše nebo před obědem místo prvního opakování; třetí v hodinu nešpor místo druhého opakování; čtvrté před večeří – použití pěti smyslů v třech nazíráních téhož dne tak, že se člověk zaměří na hlavní části a zastaví se tam, kde v nich pocítil větší hnutí a zakusil duchovní věci.
- 228** *Třetí.* I když se ve všech nazíráních dával určitý počet bodů, jako tři nebo pět atd., může si ten, kdo nazírá, určit

více nebo méně bodů, jak se mu to zdá lepší. Z toho důvodu je užitečné, aby si odhadl a stanovil počet bodů, dříve než začne nazírat.

Čtvrtá. V tomto čtvrtém týdnu má se ze všech deseti pří- **229**
 davků změnit druhý, šestý, sedmý a desátý.

– Druhý má být: hned po procitnutí si představit nazírání, které chci dělat, a toužit po tom a chtít být veselý z tak velké radosti a veselosti Krista, našeho Pána.

– Šestý: uvádět si na paměť a myslet na věci, které povzbuzují k laskavosti, veselosti a duchovní radosti, jako ke slávě náležející.

– Sedmý: využívat světla a příjemnosti počasí, jako v létě chládku, v zimě slunce a tepla, jak dalece duše myslí nebo se domnívá, že jí to může pomoci, aby se potěšila ve svém Stvořiteli a Vykupiteli.

– Desátý: místo pokání ať si člověk hledí střídmosti a každého středu, mimo příkázání postu a újmy v jídle, jež církev přikazuje, neboť tato se mají vždy zachovávat, nestojí-li v cestě žádná oprávněná překážka.

NAZÍRÁNÍ K NABYTÍ LÁSKY

23

Poznámka. Nejprve je žádoucí uvědomit si dvě věci.

První je: láska se musí projevovat více skutky než slovy.

Druhá: láska je oboustranné sdílení, totiž, že milující **23**
 dává a sdílí milovanému to, co má, nebo z toho, co má nebo může; a stejně obráceně milovaný milujícímu. Jestliže má tedy jeden vědomosti, čest, bohatství, dá je tomu, který je nemá; a tak sdílí vždy jeden s druhým.

Modlitba je obvyklá.

232 *První průprava* je příprava dějiště. Zde je to vidět, jak stojím před Bohem, naším Pánem, před jeho anděly a svatými, kteří se za mě přimlouvají.

233 *Druhá* je prosit o to, co chci. Zde to bude prosit o vnitřní poznání tolika přijatého dobra, abych tím, že je zcela uznám, mohl Boží Velebnost ve všem milovat a jí sloužit.

234 *První bod.* Připomínat si přijatá dobrodiní stvoření, vykoupení a zvláštních darů a je s velkou oddaností odvažovat: kolik toho Bůh, náš Pán, pro mě udělal a kolik mi dal z toho, co má; a dále, jak si tentýž Pán podle svého božského úradku přeje dát sebe, jak jenom může.

A potom to rozjímat ve vztahu k sobě a rozvažovat, co já musím ze své strany zcela odůvodněně a spravedlivě nabídnout a dát jeho božské Velebnosti, totiž všechny svoje věci a sebe samého s nimi, jako někdo, kdo s velkou oddaností nabízí:

„Ujmi se, Pane, celé mé svobody. Přijmi mou paměť, můj rozum a celou moji vůli. Všechno, co mám a vlastním, jsi mi dal, Tobě to, Pane, vracím zpět. Všechno je Tvoje, nalož s tím zcela podle své vůle. Dej mi jen svou lásku a milost, to mi stačí.“⁴⁰

235 *Druhý.* Pohledět, jak Bůh bydlí ve tvorech:

- v živlech, když jim dává bytí,
- v rostlinách, když jim poskytuje vzrůst,
- ve zvířatech, když jim dává citění,
- v lidech, když jim dává rozum;

a tak ve mně:

- Když mně dává bytí,

- když mě oživuje,
- když mi uděluje citění,
- když mi dává rozum a stejně tak,
- když dělá ze mne chrám, poněvadž jsem stvořen podle podoby a obrazu jeho božské Velebnosti.

Opět o tom rozjímat ve vztahu k sobě způsobem, který byl uveden v prvním bodě nebo jiným, který pocítím jako lepší. Stejným způsobem se to má dělat při každém následujícím bodě.

Třetí. Uvážit, jak se Bůh pro mne namáhá a pracuje ve všech stvořených věcech na zemském povrchu, tzn. jak se chová na způsob pracujícího v nebeských tělesech, živlech, rostlinách, plodech, zvířatech atd., když jim dává bytí, zachovává je, skýtá jim vzrůst, uděluje citění atd. Potom to rozjímat ve vztahu k sobě. **236**

Čtvrtý. Pohledět, jak všechna dobra a dary sestupují shůry, například moje omezená síla shora od nejvyšší a nekonečné, a stejně tak spravedlnost, dobrota, laskavost, milosrdenství atd.; tak jako paprsky vycházejí ze slunce, vody z pramene atd. **237**

Končit tím, že to budu rozjímat ve vztahu k sobě, jak bylo již řečeno.

Zakončit *rozmluvou a Otčenášem.*

Tři způsoby modlení

238

PRVNÍ ZPŮSOB MODLENÍ

První způsob modlení je o desateru přikázání a o sedmeru hlavních hříchů, o trojí duševní mohutnosti a o pateru tělesných smyslů. Tento způsob modlení podává více formu, způsob a cvičení, aby se v nich duše připravila a načerpala užitek, a tím jí byla modlitba příjemnou, než aby podával formu nebo nějaký způsob modlitby samé.

239

Za prvé: o přikázáních.

Nejprve se má jednat obdobně podle druhého přídavku v druhém týdnu (č. 131; viz též č. 74, č. 130, č. 206), totiž, dříve než se začne modlitba, má se duch nechat trochu odpočinout, ať si člověk sedne nebo se projde, jak co uzná za lepší. Přitom rozvažovat, kam a k čemu se chystá. Podle tohoto přídavku se má jednat na začátku všech způsobů modlení.

78

Přípravná modlitba. Prosit například o milost od Boha, našeho Pána, abych mohl poznat, v čem jsem chybil proti deseti přikázáním. A stejně tak prosit o milost a pomoc, abych se v budoucnu polepšil, když si vyprosím jejich dokonalejší pochopení, abych je lépe zachovával k větší cti a chvále jeho božské Velebnosti. **240**

Při prvním způsobu modlení je dobré uvážit a zamyslet se nad tím, jak jsem je zachovával a v čem jsem chybil, a jako pravidlo dodržím dobu, v které se člověk pomodlí třikrát *Otčenáš* a třikrát *Zdravas Maria*. Najdu-li v této době u sebe chybu, musím prosit za její odpuštění a prominutí a pomodlit se jednou *Otčenáš*. Stejným způsobem se to má dělat při každém přikázání desatera. **241**

Poznámka. Zjistí-li člověk při zamyšlení nad nějakým přikázáním, že nemá ve zvyku proti němu hřešit, tak není nutné, aby se příliš zdržoval. Spíše podle toho jak zjistí, že při onom přikázání více méně klopýtal, tak se musí při zamyšlení a zkoumání více nebo méně zdržet. Stejně se bude zachovávat při hlavních hříchích. **242**

Jakmile se skončilo s právě uvedeným zamyšlením nad přikázáními, obžalovávám se, kde jsem v nich chybil, a prosím o milost a pomoc, abych se v budoucnu polepšil. Zakončit se má *rozhovorem* s Bohem, naším Pánem, podle obsahu zamyšlení. **243**

Za druhé: o hlavních hříchích. **244**

Co se hlavních hříchů týká, ať se po přídavku vykoná přípravná modlitba podle právě uvedeného způsobu, změní se však jenom to, že zde jsou

79

obsahem hříchy, kterých je třeba se varovat, zatímco předtím to byla příkázání, která se mají zachovávat. Výše uvedené pořadí, pravidlo a rozmluva se mají rovněž dodržovat.

245 Aby se lépe poznaly udělané chyby v hlavních hříších, ať se pohlédne na jejich opak. Ať tedy dotyčný, aby se jich lépe vyvaroval, udělá předsevzetí a usiluje svatými cvičeními o získání a nabytí sedmi jim opačných ctností.⁴¹

246 *Za třetí: o duševních schopnostech.*

Při třech duševních schopnostech ať se zachová stejné pořadí a pravidlo jako při příkázáních; vykoná se příslušný přídavek, přípravná modlitba a rozmluva.

247 *Za čtvrté: o pěti tělesných smyslech.*

Vzhledem k pěti tělesným smyslům se má zachovat stejné pořadí, změní se však jeho obsah.

248 *Poznámka.* Kdo chce v užívání svých smyslů napodobit Krista, našeho Pána, ať se doporučí v přípravné modlitbě jeho božské Velebnosti; a po úvaze při každém z pěti smyslů ať se pomodlí jednou *Zdrávas Maria* a jednou *Otčenáš*. Kdo chce v užívání smyslů napodobit naši Paní, ať se jí doporučí v přípravné modlitbě, aby mu k tomu vymohla milost od svého Syna a Pána; a po úvaze při každém smyslu ať se pomodlí jednou *Zdrávas Maria*.

DRUHÝ ZPŮSOB MODLENÍ **249**

je nazírání na význam každého slova modlitby.

Stejný *přídavek*, který byl v prvním způsobu modlitby, má být i v tomto druhém. **250**

Přípravná modlitba má odpovídat osobě, ke které se modlitba obrací. **251**

Druhý způsob modlení je: dotyčný člověk, kleče nebo sedě, podle větší dispozice, v které se nachází a jak ho doprovází větší zbožnost, se zavřenými očima nebo soustředěnými na jedno místo, aniž by jimi těkal sem a tam, má říci: „Otče!“ A setrvává v uvažování tohoto slova tak dlouho, pokud bude v úvahách tomuto slovu náležejících nacházet významy, přirovnání, chuť a útěchu. Stejným způsobem ať to dělá při každém slovu *Otčenáše* nebo kterékoliv jiné modlitby, kterou se chce tímto způsobem modlit. **252**

První pravidlo je: setrvat při právě jmenovaném způsobu hodinu při celém *Otčenáši*. Když jej ukončí, má se pomodlit ústně nebo v duchu obyčejným způsobem *Zdrávas Maria*, *Věřím*, *Duše Kristova* a *Zdrávas Královno*. **253**

Druhé pravidlo je: když dotyčný, který nazírá na *Otčenáš*, najde v jednom nebo dvou slovech tak dobrou látku k přemýšlení a chuť a útěchu, ať se nestará o to, aby šel dále, i když uplyne hodina při tom, co nachází. Když skončí, má se pomodlit zbytek *Otčenáše* obvyklým způsobem. **254**

255 *Třetí* je: když se někdo zdržel u jednoho nebo dvou slov *Otčenáše* celou hodinu, má se příští den, chce-li se k modlitbě vrátit, výše uvedené slovo nebo dvě slova pomodlit obyčejně. A u následujícího slova ať začne nazírat, jak to bylo řečeno v druhém pravidle.

256 *První poznámka.* Je třeba mít na zřeteli: skončil-li se Otčenáš v jednom nebo více dnech, má se udělat to samé se *Zdrávas Maria* a potom s ostatními modlitbami. Člověk se má nějaký čas stále cvičit v některé z nich.

257 *Druhá poznámka.* Po skončení modlitby má se člověk obrátit několika slovy k osobě, ke které se modlil, aby si vyprosil ctnosti nebo milosti, o nichž cítí, že je nejvíce potřebuje.

258 TŘETÍ ZPŮSOB MODLENÍ

má být podle rytmu.

Přídavek má být stejný, jako byl v prvním a druhém způsobu modlení.

Přípravná modlitba má být jako při druhém způsobu modlení.

Třetí způsob modlení je: modlit se v duchu při každém nádechu nebo vdechnutí, přičemž se vysloví jedno slovo *Otčenáše* nebo jiné modlitby. Člověk má tedy mezi jednotlivými nádechy vyslovit pouze jedno slovo a v době mezi nimi hledět hlavně na význam tohoto slova a na osobu, ke které pronáší modlitbu; nebo na nízkost sebe sama, nebo na rozdíl mezi tak velkou vznešeností

a tak velkou vlastní nízkostí. A podle stejné formy a stejného pravidla má postupovat při ostatních slovech *Otčenáše*. A ostatní modlitby, totiž *Zdrávas Maria*, *Duše Kristova*, *Věřím* nebo *Zdrávas Královno*, se má modlit jako obyčejně.

První pravidlo je: jiný den nebo jinou hodinu, **259** v které se chce modlit, ať se modlí *Zdrávas Maria* podle rytmu a ostatní modlitby jako obyčejně. A stejně tak ať postupuje dále s ostatními.

Druhé je: kdo se chce déle zdržet v modlitbě **260** podle rytmu, může se modlit všechny výše jmenované modlitby nebo část z nich, když dodrží stejný pořádek v dýchání podle rytmu, jak bylo vysvětleno.

Tajemství

života Krista, našeho Pána.

Poznámka. Ve všech následujících tajemstvích je třeba mít na zřeteli, že všechna slova, která jsou v závorkách, jsou ze samého evangelia, ne však ta, která jsou mimo.⁴² V každém tajemství jsou ponejvíce tři body, aby se podle nich mohlo s větší snadností rozjímat nebo na ně nazírat.

O zvěstování naší Paní
Lk 1,26-38⁴³

První bod je: svatý anděl Gabriel pozdravil naši Paní a oznámil jí početí Krista, našeho Pána. (Když anděl vešel, kde byla Maria, pozdravil ji a řekl jí: „Pán Bůh tě pozdrav, plná milosti! Počneš ve svém lůně a porodíš Syna.“)

Druhý. Anděl potvrzuje, co řekl naší Paní, když jí oznamuje početí sv. Jana Křtitele a říká: („Hleď, tvá příbuzná Alžběta počala syna ve svém stáří.“)

Třetí. Naše Paní odpověděla andělovi: („Zde jsem, Pánova služebnice, ať se ve mně splní podle tvého slova.“)

O navštívení naší Paní u Alžběty
Lk 1,39-56

263 *Za první.* Když naše Paní navštívila Alžbětu, sv. Jan Křtitel pocítil ještě v lůně své matky návštěvu, kterou naše Paní vykonala. (A když Alžběta uslyšela pozdrav naší Paní, dítě se v jejím lůně zardovalo a ona plná Ducha Svatého hlasitě zvolala

a řekla: „Buď požehnaná mezi ženami a požehnaný buď plod tvého lůna.“)

Za druhé. Naše Paní pěje chvalozpěv a říká: („Velebí má duše Pána.“)

Za třetí. (Maria pobyla u Alžběty asi tři měsíce a pak se vrátila zpět do svého domu.)

O narození Krista, našeho Pána
Lk 2,1-14

Za první. Naše Paní a její manžel Josef jdou z Nazareta do Betléma. (Josef odešel s Marií, svou manželkou, již těhotnou, z Galileje do Betléma, aby projevil císařovi poddanost.) **264**

Za druhé. (Porodila svého prvorozeného Syna a ovinula ho plénkami a položila ho do jeslí.)

Za třetí. (Přiblížilo se množství nebeského vojska, které říkalo: „Sláva buď Bohu na nebesích.“)

O pastýřích
Lk 2,8-20

Za první. Narození Krista, našeho Pána, je zvěstováno pastýřům andělem: („Zvěstuji vám velkou radost, neboť dnes se narodil Spasitel světa.“) **265**

Za druhé. Pastýři jdou do Betléma. (Přišli spěšně a našli Marii a Josefa a dítě položené v jeslích.)

Za třetí. (Pastýři se vrátili zpět a velebili a chválili Pána.)

266

O obřezání

Lk 2,21

Za první. Obřezali dítě Ježíše.

Za druhé. (Bylo mu dáno jméno Ježíš, jak byl pojmenován andělem, dříve než byl počat v lůně.)

Za třetí. Dávají dítě zpět jeho matce, která měla soucit s krví, jež prýštila z jejího Syna.

267

O třech mudrcích-králích

Mt 2,1-12

Za první. Když se tři mudrci-králové nechali vést hvězdou, přišli se poklonit Ježíšovi a řekli: („Uviděli jsme na východě jeho hvězdu, a proto jsme se mu přišli poklonit.“)

Za druhé. Klaněli se mu a přinesli mu dary. (Padli před ním na zem, poklonili se mu a podali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu.)

Za třetí. (Ve spánku dostali odpověď, že se nemají vracet k Herodovi. A vrátili se do své země jinou cestou.)

268

O očišťování naší Paní a představení dítěte Ježíše

Lk 2,22-39

Za první. Nesou dítě Ježíše do chrámu, aby je jako prvorozené představili Pánu. (A obětují za ně párek hrdliček nebo dva holoubky.)

Za druhé. Simeón přišel do chrámu, (vzal ho do svých rukou a řekl: „Nyní, Pane, propusť svého služebníka v pokoji!“).

86

Za třetí. Anna (přišla potom, velebila Pána a mluvila o něm všem, kteří doufali ve vykoupení Izraele.)

O útěku do Egypta

Mt 2,13-18

269

Za první. Herodes chtěl zabít dítě Ježíše, a tak zabil nevinátka. A před jejich smrtí anděl vyzval Josefa, aby uprchl do Egypta: („Vstaň a vezmi dítě a jeho matku a uprchni do Egypta!“)

Za druhé. Odešel do Egypta. (A tento v noci vstal a odešel do Egypta.)

Za třetí. Zůstal tam až do Herodovy smrti.

Jak se Kristus, náš Pán, vrátil z Egypta

Mt 2,19-23

270

Za první. Anděl vyzývá Josefa, aby se vrátil do Izraele: („Vstaň a vezmi dítě a jeho matku a jdi do izraelské země!“)

Za druhé. Vstal a přišel do izraelské země.

Za třetí. Poněvadž Archelaus, Herodův syn, vládl v Judsku, odebral se do Nazareta.

O životě našeho Pána Ježíše Krista

od dvanácti do třiceti let

Lk 2,51-52

271

Za první. Poslouchal své rodiče.

Za druhé. (Prospíval moudrostí, věkem a milostí.)

87

Za třetí. Zdá se, že vykonával tesařské řemeslo, jak naznačuje sv. Marek 6,3: („Copak to není ten tesař?“)

272

*O příchodu Krista do chrámu,
když mu bylo dvanáct let
Lk 2,41-50*

Za první. Když bylo Kristu, našemu Pánu, dvanáct let, putoval z Nazareta do Jeruzaléma.

Za druhé. Kristus, náš Pán, zůstal v chrámě, a jeho rodiče to nevěděli.

Za třetí. Po třech dnech ho našli v chrámě, jak sedí uprostřed učitelů a vede s nimi rozhovor. A když se ho jeho rodiče ptali, kde byl, odpověděl: („Nevíte, že musím být v tom, co je mého Otce?“)

273

*Jak byl Kristus pokřtěn
Mt 3,13-17*

Za první. Po rozloučení se svou blahoslavenou matkou přišel Kristus, náš Pán, z Nazareta k řece Jordánu, kde byl sv. Jan Křtitel.

Za druhé. Sv. Jan křtil Krista, našeho Pána, a když se chtěl omluvit, poněvadž se pokládal za nehodného ho pokřtít, řekne mu Kristus: („Udělej to teď, neboť je nutné, abychom naplnili veškerou spravedlnost.“)

Za třetí. (Duch svatý sestoupil a hlas Otce potvrdil s nebe: „Tento je můj milovaný Syn, v němž jsem našel zalíbení.“)

*Jak byl Kristus pokoušen
Lk 4,1-13 a Mt 4,1-11*

274

Za první. Když byl pokřtěn, odešel na poušť, kde se postil čtyřicet dnů a čtyřicet nocí.

Za druhé. Třikrát byl nepřítelem pokoušen. (Nepřítel se k němu přiblíží a řekne mu: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať se tyto kameny promění v chleby; vrhni se odtud dolů; všechno toto, co vidíš, ti dám, jestliže padneš k zemi a pokloníš se mi.“)

Za třetí. (Andělé přišli a sloužili mu.)

O povolání apoštolů

275

Za první. Svatí Petr a Ondřej jsou, jak se zdá, třikrát povoláni:

- po první k jistému seznámení. To je jisté podle sv. Jana 1,35-51;
- po druhé, aby následovali Krista přechodně, s úmyslem vrátit se opět k majetku, který opustili, jak říká sv. Lukáš 5,1-11;
- po třetí, aby následovali Krista, našeho Pána, navždy: sv. Matouš 4,18-22 a sv. Marek 1,16-20.

Za druhé. Povolal Filipa, jak stojí u sv. Jana 1,43-44, a Matouše, jak Matouš 9,9 sám říká (viz také Mk 2,14-17 a Lk 5,27-32).

Za třetí. Povolal ostatní apoštoly, o jejichž zvláštním povolání se evangelium nezmiňuje (viz Mt 10,1-14; Mk 3,14-19; Lk 6,13-16).

A je třeba také uvážit tři jiné věci:

- první: z jak nevzdělaného a nízkého stavu apoštolové pocházeli;
- druhá: důstojnost, ke které byli tak jemně povoláni;
- třetí: dary a milosti, kterými byli povýšeni nade všechny Otce Starého i Nového zákona.

276 *O prvním zázraku na svatbě v galilejské Káně*
Jan 2,1-11

Za prvé. Kristus, náš Pán, byl pozván se svými učedníky na svatbu.

Za druhé. Matka upozorňuje Syna na nedostatek vína a říká: („Už nemají víno.“) A rozkázala služebníkům: („Udělejte všechno, co vám řekne!“)

Za třetí. (Proměnil vodu ve víno a zjevil svou slávu a jeho učedníci v něj uvěřili.)

277 *Jak Kristus vyhnal z chrámu ty, kdo prodávali*
Jan 2,13-22

Za prvé. Důtkami, udělanými z provázků, vyhnal ven z chrámu všechny, kdo prodávali.

Za druhé. Zpřevracel stoly a peníze bohatých penězoměnců, kteří byli v chrámě.

Za třetí. Chudým, kteří prodávali holuby, řekl mírně: („Odstraňte odtud tyto věci a nedělejte z mého domu tržnici.“)

O řeči, kterou Kristus měl na hoře
Mt 5,1-48

278

Za prvé. Soukromě promlouvá ke svým milovaným učedníkům o osmi blahoslavenstvích: („Blahoslavení chudí v duchu; tiší; milosrdní; plačící; kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti; čistého srdce; širitelé pokoje; kdo jsou pronásledováni.“)

Za druhé. Napomíná je, aby dobře užívali svých vloh: („Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a velebili Otce, který je v nebi.“)

Za třetí. Neosvědčuje se jako ten, kdo zákon přestupuje, nýbrž kdo jej naplňuje, a vysvětluje přikázání: nezabiješ, nesesmíš, nebudeš křivě přísahat a miluj nepřátele: („Říkám vám, abyste milovali své nepřátele a dobře činili těm, kteří vámi opovrhují.“)

Jak Kristus, náš Pán, utišil bouři na moři
Mt 8,23-27 (srv. Mk 4,35-41; Lk 8,22-25)

279

Za prvé. Zatímco Kristus, náš Pán, spal, strhla se na moři veliká bouře.

Za druhé. Jeho vyděšení učedníci ho probudili. On je však kárá pro malou víru, kterou měli, a říká jim: („Proč se bojíte, malověrní?“)

Za třetí. Přikázal větrům a moři, aby ustaly. A když tak ustaly, moře se utišilo. Lidi nad tím žasli a říkali: („Kdo je tento, jehož poslouchají vítr a moře?“)

Jak šel Kristus po moři
Mt 14,22-23 (srv. Mk 6,45-52; Jan 6,15-21)

Za první. Když byl Kristus, náš Pán, na hoře, nechal učedníky odejít k lodičce; a když propustil zástup lidí, začal se sám modlit.

Za druhé. Vlny zmítaly lodičkou. Kristus k ní přece přichází – jde po vodě. A učedníci si mysleli, že je to strašidlo.

Za třetí. Když jim Kristus řekne: („Já jsem to, nebojte se“), přišel Petr k němu na jeho rozkaz po vodě. Když však pochyboval, začal tonout. A Kristus, náš Pán, ho zachránil a pokáral ho pro jeho malou víru. A když potom vstoupil do lodičky, vítr ustal.

Jak byli apoštolové posláni kázat
Mt 10,1-16 (srv. Mk 6,7-9; Lk 9,1-3)

Za první. Kristus volá své milované učedníky a dává jim moc vymítat demony z lidských těl a uzdravovat všechny nemoci.

Za druhé. Učí je opatrnosti a trpělivosti: („Hledte, posílám vás jako ovce mezi vlky. Proto buďte opatrní jako hadi a prostí jako holubice.“)

Za třetí. Ponaučuje je, jak jít: („Nemějte zlato ani stříbro; co zdarma přijímáte, zdarma dávejte!“) A dal jim téma pro kázání: („Jděte a kažte, říkejte: „Již se přiblížilo nebeské království.““)

O obrácení ženy z Magdaly
Lk 7,36-50

Za první. Žena z Magdaly vstupuje tam, kde Kristus, náš Pán, prodlévá sedě u stolu ve farizeově domě.

Za druhé. (Stála za Pánem u jeho nohou, počala je omývat slzami a osoušet vlasy své hlavy. Líbala jeho nohy a mazala je masťou.)

Za třetí. Když farizeus obviňuje ženu z Magdaly, mluví Kristus na její obranu a říká: („Jí se odpoustí mnoho hříchů, protože velmi milovala.“ A řekl ženě: „Tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji!“)

Jak dal Kristus, náš Pán, najíst pěti tisícům lidí
Mt 14,13-21 (srv. Mk 6,30-44;
Lk 9,10-17; Jan 6,1-13)

Za první. Poněvadž se již připozdívá, učedníci prosí Krista, aby propustil zástup lidí, kteří byli u něho.

Za druhé. Kristus, náš Pán, rozkázal, aby mu přinesli chleby a aby se posadili k jídlu. A požehnal, rozdělil a dal chleby svým učedníkům; a učedníci zástupu.

Za třetí. (Všichni se dosyta najedli; zbylo dvanáct košů.)

O proměnění Krista
Mt 17,1-9 (srv. Mk 9,2-9; Lk 9,28-36; 2 Petr 1,16-18)

Za první. Kristus, náš Pán, vzal s sebou své milované učedníky Petra, Jakuba a Jana a byl proměněn, a jeho tvář zářila jako slunce a jeho šaty jako sníh.

Za druhé. Mluvil s Mojžíšem a Eliášem.

Za třetí. Když sv. Petr řekl, že tu mají postavit troje přístřeší, zazněl s nebe hlas, který řekl: („To je můj milovaný Syn, poslouchejte ho!“) A když jeho učedníci uslyšeli tento hlas, padli z bázně na svou tvář. A Kristus, náš Pán, se jich dotkl a řekl: („Povstaňte a nemějte strach! Neříkejte nikomu o tomto vidění, dokud Syn člověka nebude vzkříšen z mrtvých.“)

285

*O vzkříšení Lazara
Jan 11,1-45*

Za první. Marta a Marie dávají vědět Kristu, našemu Pánu, o Lazarově nemoci. Když se o ní dověděl, zdržel se dva dny, aby byl zázrak zřejmější.

Za druhé. Dříve než ho vzkřísí, žádá jednu i druhou, aby věřily, a říká: („Já jsem vzkříšení a život, kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude živ.“)

Za třetí. Když zaplakal a pomodlil se, křísí jej. Způsob, jak ho vzkřísil, byl rozkaz: („Lazare, pojď ven!“).

286

*O večeři v Betánii
Mt 26,6-12 (srv. Mk 14,3-8; Jan 12,1-8)*

Za první. Pán večeří s Lazarem v domě Šimona Malomocného.

Za druhé. Marie vylévá mast na Kristovu hlavu.

Za třetí. Jidáš reptá a říká: („Nač takové plýtvání mastí?“) On však omlouvá Magdalenu ještě jednou a říká: („Proč obtěžujete tuto ženu? Vždyť na mně vykonala dobrý skutek.“)

94

Květná neděle

287

*Mt 21,1-17 (srv. Mk 11,1-10; Lk 19,29-38;
Jan 12,12-19)*

Za první. Pán posílá pro oslici a oslátka a říká: („Odvažte je a přiveďte ke mně. A řekne-li vám někdo něco, řekněte, že je Pán potřebuje; a hned je nechá.“)

Za druhé. Posadil se na oslici, na které byly šaty apoštolů.

Za třetí. Vycházejí, aby ho přijali; rozprostírají své šaty a ratolesti ze stromů na cestu a volají: („Hosanna, Synu Davidův! Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně! Hosanna na výsostech!“)

O kázání v chrámě

288

Lk 19,47-48 (srv. Lk 21,37 a 22,53; Mk 11,11)

Za první. Každého dne učil v chrámě.

Za druhé. Když skončil kázání, odchází do Betánie, protože v Jeruzalémě nebyl nikdo, kdo by ho přijal.

O večeři

289

*Mt 26,20-30 (srv. Mk 14,12-26; Lk 22,7-38;
Jan 13,1-30 nebo Jan 13. až 17. kap.)*

Za první. Jedl velikonočního beránka se svými učedníky, kterým předpověděl svou smrt: („Skutečně říkám vám, jeden z vás mě musí prodat.“)

Za druhé. Svým učedníkům i Jidášovi umyl nohy. Začal u Petra, který - uvažuje o velebnosti Pána a své vlastní nízkosti - nechtěl souhlasit

95

a řekl: („Pane, ty mi myješ nohy?“) Sv. Petr však nevěděl, že Pán tím dal příklad pokory. Pán proto řekl: („Dal jsem vám příklad, abyste dělali, jak jsem to udělal já.“)

Za třetí. Ustanovil nejsvětější oběť eucharistie jako největší znamení své lásky a řekl: („Vezměte a jezte!“) Po skončení večere Jidáš odchází prodat Krista, našeho Pána.

290

O tajemstvích, která se udála od večere až po zahradu včetně
Mt 26,30-46 a Mk 14,26-42
(srv. Lk 22,39-46; Jan 18,1)

Za první. Když skončili večeri a zazpívali hymnus, odebral se Pán se svými učedníky, kteří byli plni bázně, na Olivovou horu. Osm jich zanechal v Getsemanech a řekl: („Posadte se zde a já se půjdu tamhle pomodlit.“)

Za druhé. Když ho sv. Petr, sv. Jakub a sv. Jan doprovodili, pomodlil se třikrát k Pánu a řekl: („Otče, je-li to možné, ať mě mine tento kalich; ale ať se stane ne má vůle, nýbrž tvá.“) A když byl ve smrtelné úzkosti, modlil se naléhavěji.

Za třetí. Upadl do tak velké bázně, že řekl: („Moje duše je smutná až k smrti.“) A potil tak bohatě krev, že sv. Lukáš říká: („Jeho pot stékal na zem jako krůpěje krve“), což již předpokládá, že jeho šaty byly plné krve.

96

291

O tajemstvích, která se udála od zahrady až po Annášův dům včetně
Mt 26, 47-48.69-70; Mk 14, 43-54.66-68;
Lk 22,47-57 (srv. Jan 18,1-23)

Za první. Kristus se nechává políbit Jidášem a zajmout jako lupič; a řekl jim: („Jako na lupiče jste vytáhli se zbraněmi a holemi, abyste mě zatkli, zatímco jsem byl u vás den co den v chrámě a učil, a nezajali jste mě.“) A když řekl: („Koho hledáte?“), padli nepřátelé k zemi.

Za druhé. Sv. Petr zranil jednoho služebníka nejvyššího kněze, a tichý Pán mu říká: („Zastrč svůj meč na své místo!“) A uzdravil ránu služebníka.

Za třetí. Opuštěn svými učedníky je veden k Annášovi, kde ho sv. Petr, jenž ho zpovzdálí následoval, jednou zapřel. A Kristus dostal pohlavek se slovy: („Tak odpovídáš nejvyššímu knězi?“)

O tajemstvích, která se udála od Annášova domu až po Kaifášův dům včetně
(srv. Mt 26,57-75; Mk 14,53-72; Lk 22,54-72;
Jan 18,24-27)

292

Za první. Vedou ho spoutaného z Annášova domu do Kaifášova, kde ho sv. Petr dvakrát zapřel; a když se na něho Pán podíval, vyšel ven a hořce plakal.

Za druhé. Ježíš zůstal po celou noc spoutaný.

Za třetí. Kromě toho si ho dobírali ti, kteří ho drželi ve vazbě, tloukli ho, zakrývali mu tvář, pohlavkovali ho a ptali se ho: („Uhádni nám, kdo

97

je to, kdo tě udeřil?“) A rouhali se mu podobnými věcmi.

- 293** *O tajemstvích, která se udála od Kaifášova domu až po Pilátův včetně*
Mt 27, 1-2.11-26; Mk 15,1-15; Lk 23, 1-5.13-25
(srv. *Jan 18,28-40*)

Za první. Celý zástup Židů ho vede k Pilátovi a obžalovávají ho před ním a říkají: („Zjistili jsme, že tento přivedl náš národ do záhuby a zakázal platit daň císařovi.“)

Za druhé. Když ho Pilát jednou a ještě jednou vyslychal, říká: („Nenalézám žádnou vinu.“)

Za třetí. Lupič Barabáš dostal před ním přednost. (Všichni křičeli a říkali: „Nepropouštěj tohoto, nýbrž Barabáše.“)

- 294** *O tajemstvích, která se udála od Pilátova domu až po Herodův včetně*
(srv. *Lk 23,6-12*)

Za první. Pilát poslal Galilejce Ježíše k Herodovi, galilejskému úřednímu knížeti (tetrarchovi).

Za druhé. Herodes se ho plný zvědavosti obšírně vyptával, a on mu nic neodpověděl, i když ho zákoníci a kněží neustále obžalovávali.

Za třetí. Herodes se mu posmíval s celým svým dvorem a oblékl ho bílým rouchem.

- O tajemstvích, která se udála od Herodova domu až po Pilátův včetně* **295**
Mt 27,26-30; Mk 15,15-20;
Lk 23,12-16.22; Jan 19,1-6

Za první. Herodes ho posílá zpět Pilátovi. A tím se spřátelili ti, kteří byli předtím nepřáteli.

Za druhé. Pilát vzal Ježíše a zbičoval ho. A vojáci udělali korunu z trní a vsadili ji na jeho hlavu, a oděli ho purpurem a přicházeli k němu a říkali: („Bůh tě pozdrav, židovský králi!“) A pohlavkovali ho.

Za třetí. A vyvedl ho ven před všechny lidi. (Ježíš vyšel tedy ven, trním korunovaný a nachem oděný. A Pilát jim řekl: „Hle, to je člověk.“ A jak ho velebnější spatřili, křičeli a volali: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“)

- O tajemstvích, která se udála od Pilátova domu až po kříž včetně* **296**
Jan 19,13-22 (srv. Mt 27,26-31.33.38;
Mk 15,20-22.26-28; Lk 23,24-26.32-38)

Za první. Pilát sedě jako soudce vydal jim Ježíše, aby ho ukřižovali, když ho Židé zapřeli jako krále a říkali: („Nemáme krále, ale jen císaře.“)

Za druhé. Nesl kříž na svých ramenou. A poněvadž ho nemohl unést, byl donucen Šimon z Cyreny, aby ho nesl za Ježíšem.

Za třetí. Ukřižovali ho uprostřed dvou lupičů a připevnili tento nápis: („Ježíš z Nazareta, král Židů.“)

*O tajemstvích, která se udála na kříži**Jan 19,23-37 (srv. Mt 27,35-52;**Mk 15,24-39; Lk 23,34-49)**Za prvé.* Promluvil na kříži sedm slov:

- prosil za ty, kteří ho ukřižovali (*Lk 23,34*);⁴⁴
- odpustil lupiči (*Lk 23,43*);
- poručil sv. Janu svou matku a matce sv. Jana (*Jan 19,26-27*);
- zvolal hlasitě: („Žízním“) a dali mu žluč a ocet (*Jan 19,28*);
- řekl, že je opuštěn (*Mk 15,34*);
- řekl: („Je dokonáno.“) (*Jan 19,30*);
- řekl: („Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha.“) (*Lk 23,46*).

Za druhé. Slunce se zatmělo, skály se rozpučly, hroby se otevřely, opona v chrámě se roztrhla shora dolů na dvě části.

Za třetí. Rouhají se mu a říkají: („Ty jsi ten, který boří Boží chrám. Sestup s kříže!“) Jeho šaty byly rozděleny. Když byl jeho bok proboden kopím, vytryskla krev a voda.

*O tajemstvích, která se udála od kříže**až po hrob včetně**(srv. Mt 27,55-56; Mk 15,40-47;**Lk 23,49-56; Jan 19,38-42)*

Za prvé. Byl snat s kříže Josefem a Nikodémem za přítomnosti své bolestmi naplněné matky.

Za druhé. Tělo bylo přeneseno do hrobu a pomazáno a pohřbeno.

Za třetí. Byly postaveny stráže.

O jeho prvním zjevení

Za prvé. Zjevil se Panně Marii. Neboť i když se toto v Písmě neříká, má se to mít za řečené, když říká, že se zjevil tolika jiným. Neboť Písmo předpokládá, že máme rozum, jak je psáno: („Také vy nerozumíte?“)⁴⁵

*O druhém zjevení**Mk 16,1-11 (srv. Mt 28,1-7; Lk 24,1-10;**Jan 20,1.11-18)*

Za prvé. Časně zrána jdou Marie Magdalena, (Marie, matka) Jakubova a Salome k hrobu a říkají: („Kdo nám odvalí kámen od dveří ke hrobu?“)

Za druhé. Vidí kámen odvalený a anděla, který říká: („Hledáte Ježíše z Nazareta. Již vstal z mrtvých. Není tady.“)

Za třetí. Zjevil se Marii, která zůstala blízko u hrobu, když již ostatní odešly.

*O třetím zjevení**Mt 28,8-10 (srv. Mk 16,8-11;**Lk 24,9-11.22-23)*

Za prvé. Tyto Marie vycházejí s bázní a velkou radostí z hrobu a chtějí oznámit učedníkům vzkříšení Pána.

Za druhé. Kristus, náš Pán, se jim zjevil na cestě a řekl jim: („Bůh vás pozdrav!“) Ony přistoupily k němu, padly mu k nohám a klaněly se mu.

Za třetí. Ježíš jim říká: („Nebojte se! Jděte a řekněte mým bratřím, že mají odejít do Galileje, poněvadž mě tam uvidí.“)

302

O čtvrtém zjevení

Lk 24,9-12.33-34 (srv. Jan 20,1-10; 1 Kor 15,5)

Za první. Když Petr uslyšel od žen, že Kristus vstal z mrtvých, běžel rychle k hrobu.

Za druhé. Když vešel do hrobu, viděl jenom plátna, kterými bylo zahaleno tělo Krista, našeho Pána, a nic jiného.

Za třetí. Když Petr přemýšlel o těchto věcech, zjevil se mu Kristus. A proto apoštolové říkali: („Opravdu, Pán vstal z mrtvých a zjevil se Šimonovi.“)

303

O pátém zjevení

Lk 24,13-35 (srv. Mk 16,12-13)

Za první. Zjevuje se učedníkům, kteří šli do Emauz a mluvili o Kristovi.

Za druhé. Kárá je a dokazuje jim z Písma, že Kristus musel zemřít a vstát z mrtvých: („Jak jste nechápaví! To je vám tak těžké uvěřit všemu, co mluvili proroci! Což neměl Mesiáš to vše vytrpět a tak vejít do slávy?“)

Za třetí. Na jejich prosbu se tam zdrží a zůstane s nimi. Když jim podal přijímání, zmizel. Oni se vrátili zpět a pověděli učedníkům, jak ho poznali při přijímání.

102

O šestém zjevení

Jan 20,19-23 (srv. Mk 16,14; Lk 24,36-43; Sk 10,40-41; 1 Kor 15,5)

304

Za první. Učedníci byli shromážděni (ze strachu před Židy) kromě svatého Tomáše.

Za druhé. Ježíš se jim zjevil, ač dveře byly zamčeny, a stojí mezi nimi jim řekl: („Pokoj vám!“)

Za třetí. Dává jim Ducha svatého a říká jim: („Přijměte Ducha svatého! Komu odpustíte hříchy, tomu budou odpuštěny.“)

O sedmém zjevení

Jan 20,24-29

305

Za první. Nevěřící svatý Tomáš, který nebyl přítomen při předešlém zjevení, říká: („Neuvidím-li ho, nebudu tomu věřit.“)

Za druhé. Ježíš se jim zjevuje po osmi dnech, i když jsou dveře zavřeny, a říká svatému Tomáši: („Vlož sem svůj prst a poznej pravdu a nebud nevěřící, nýbrž věřící.“)

Za třetí. Svatý Tomáš uvěřil a řekl: („Pán můj a Bůh můj.“) A Kristus mu řekl: („Blahoslavení, kteří neviděli, a přesto uvěřili.“)

O osmém zjevení

Jan 21,1-17

306

Za první. Ježíš se zjevuje sedmi svým učedníkům, kteří lovili ryby. A za celou noc nic nechytili; když však na jeho rozkaz rozhodili síť, (nemohli ji pro množství ryb utáhnout).

103

Za druhé. Podle tohoto zázraku ho poznal svatý Jan a řekl svatému Petrovi: („To je Pán!“) A tento skočil do moře a přišel ke Kristovi.

Za třetí. Pán jim dal k jídlu kus pečené ryby a plást medu. Když se třikrát přesvědčil o lásce svatého Petra, svěřil mu ovce a řekl: („Pas moje ovce!“)

307

O devátém zjevení

Mt 28,16-20 (srv. Mk 16,15-18)

Za první. Učedníci jdou na rozkaz Pána na horu Tábor.

Za druhé. Kristus se jim zjevuje a říká: („Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi.“)

Za třetí. Poslal je kázat celému světu a řekl: („Jděte a učte všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“)

308

O desátém zjevení

1 Kor 15,6

(Pak ho uvidělo více než pět set bratří najednou.)

309

O jedenáctém zjevení

1 Kor 15,7

(Potom se zjevil svatému Jakubovi.)

310

O dvanáctém zjevení

Zjevil se Josefovi z Arimatie, jak se o tom zbožně rozjímá a čte v životopisech svatých.

O třináctém zjevení

*1 Kor 15,8 (srv. Sk 1,3; Ef 4,9; 1 Petr 3,19)*⁴⁶

311

Po nanebevstoupení se zjevil svatému Pavlovi: („A konečně se zjevil mně jako nedochůdčeti.“) Zjevil se také svatým Otcům v předpekli; a když je odtamtud vyvedl a vzal na sebe tělo, zjevil se mnohokrát učedníkům a stýkal se s nimi.

O NANEBEVSTOUPENÍ

312

Krista, našeho Pána

Sk 1,1-12 (srv. Mk 16,14-19; Lk 24,50-52)

Za první. Když se po čtyřicet dnů zjevoval svým apoštolům a podal jim mnoho důkazů a znamení a mluvil o Božím království, přikázal jim, aby v Jeruzalémě očekávali přislíbeného Ducha svatého.

Za druhé. Vyvedl je na Olivovou horu; a v jejich přítomnosti byl vyzdvižen a oblak jim ho vzal z očí.

Za třetí. Zatímco hledí k nebi, řeknou jim andělé: („Galilejští muži, proč tak stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš, vzatý od vás do nebe, přijde zase právě tak, jak jste ho viděli odcházet do nebe.“)

Pravidla

313

PRAVIDLA,

aby se nějak vycítila a poznávala rozličná hnutí, která vznikají v duši: dobrá, aby se přijímala, a špatná, aby se odmítala; a odpovídají více prvnímu týdnu.

314

První pravidlo. U těch, kteří jdou z jednoho smrtelného hříchu do druhého, má nepřítel obvykle ve zvyku předkládat jim zdánlivé příjemnosti a rozkoše, aby je udržoval v jejich neřestech a hříších a je rozmnožoval. U těchto osob používá dobrý duch opačného způsobu, totiž bodá a hryže jejich svědomí soudností rozumu.

315

Druhé. U těch, kteří se usilovně očisťují od svých hříchů a postupují ve službě Bohu, našemu Pánu, od dobrého k lepšímu, jde o opačný způsob než v prvním pravidle. Neboť pak je vlastností zlého ducha hryzat, dělat smutným, klást překážky,

znepokojovat nesprávnými důvody, aby člověk nepokračoval. A vlastností dobrého ducha je dodávat odvalu a sílu, dávat útěchy, slzy, vnuknutí a pokoj a odstraňovat všechny překážky, aby člověk pokračoval v dobrých skutcích.

Třetí: o duchovní útěše. „Útěchou“ nazývám, když vzniká v duši nějaké vnitřní hnutí, kterým se duše rozhoří láskou ke svému Stvořiteli a Pánu, že nemůže nadále v sobě milovat žádnou stvořenou věc na světě, nýbrž jen ve Stvořiteli jich všech. Stejně tak, když prolévá slzy, jež ji dojmají láskou k svému Pánu, ať již z bolesti nad svými hříchy nebo nad utrpením Krista, našeho Pána, nebo nad jinými věcmi, které jsou přímo zaměřeny na jeho službu a chválu. „Útěchou“ nazývám vůbec veškerý vzrůst naděje, víry a lásky a každou vnitřní radost, která volá a přitahuje k nebeským věcem a k vlastní spáse své duše tím, že jí dává pokoj a mír v jejím Stvořiteli a Pánu.

Čtvrté: o duchovní neútěše. „Neútěchou“ nazývám pravý opak třetího pravidla, jako temno v duši, zmatek v ní, pohnutky k nižším a světským věcem, neklid z různých hnutí a pokušení, která nabádají k nevíře, stav bez naděje, bez lásky, přičemž se duše shledává naprosto lenivou, vlažnou, smutnou a jako odloučenou od svého Stvořitele a Pána. Neboť jako je útěcha protikladem neútěchy, tak jsou i myšlenky, které vycházejí z útěchy, protikladem myšlenek, vycházejících z neútěchy.

Páté. V době neútěchy nedělat nikdy žádnou změnu, nýbrž zůstat pevným a vytrvalým

v předsevzetích a v rozhodnutích, v nichž stál člověk předešlého dne před takovou neútěchou nebo v rozhodnutí, jež udělal člověk v předcházející útěše. Neboť jako nás v útěše vede a nám radí dobrý duch, totéž v neútěše činí zlý, podle jehož rad nepůjdeme cestou k správnému jednání.

319 *Šesté.* I když v době neútěchy nemáme měnit dřívější předsevzetí, přece však velmi prospívá, rozhodně se změnit právě ve vztahu k této neútěše, že se například více věnujeme modlitbě, rozjímání, mnoho se zpytujeme a konáme nějakým přiměřeným způsobem velkoryseji pokání.

320 *Sedmé.* Kdo je v neútěše, ať uvažuje, jak ho Pán ponechal na zkoušku s jeho přirozenými schopnostmi za tím účelem, aby odporoval různým znepokojováním a útokům nepřítele. To může s pomocí Boží, které se mu stále dostává, i když ji zřetelně nepocítuje, poněvadž mu Pán sice odňal svůj velký žár, vroucí lásku a mocnou milost, ponechal mu však dostačující milost k věčné spáse.

321 *Osmé.* Kdo je v neútěše, ať se snaží vytrvat v trpělivosti, která je lékem proti trápením, která na něho doléhají. Ať uváží, že se mu brzy dostane opět útěchy. Přitom ať vykoná opatření proti oné neútěše, jak bylo řečeno v šestém pravidle.

322 *Deváté.* Jsou hlavně tři důvody, proč se nacházíme v neútěše.

První je, poněvadž jsme vlažnými, lenivými a nedbalými ve svých duchovních cvičeních: takto ztrácíme duchovní útěchu vlastní vinou.

Druhý je, aby nás Bůh prověřil, jak jsme daleko a v jaké míře jsme schopni mu sloužit a chválit ho bez tak veliké odměny útěch a zvláštních milostí.

Třetí je, aby nám dal pravé poznání a pochopení, abychom si vnitřně uvědomili, že není v našich silách získat a uchovat si hlubokou zbožnost, vroucí lásku, slzy nebo jakoukoliv duchovní útěchu, nýbrž že je to všechno darem a milostí Boha, našeho Pána; a abychom se nezahníždili na cizím a nenadýmali se pýchou a marnivostí, když bychom si připisovali zbožnost nebo jiné druhy duchovní útěchy.

Desáté. Kdo je v útěše, ať přemýšlí, jak se zachová v neútěše, která přijde později, a ať shromažďuje pro tu dobu nové síly. **323**

Jedenácté. Kdo je v útěše, ať se hledí pokořovat, jak jen může, a ať přemýšlí, jak málo zmůže v době neútěchy bez této milosti nebo útěchy. Naopak, kdo je v neútěše, ať uváží, že zmůže mnoho s milostí, která dostačuje, aby odporoval všem svým nepřítelům, bude-li čerpat síly u svého Stvořitele a Pána.⁴⁷ **324**

Dvanácté. Nepřítel se chová jako žena.⁴⁸ Jeho síly jsou slabé, rád by však dělal dojem silného. Neboť jako je ženě vlastní v hádce s nějakým mužem, když se muž proti ní rázně postaví, pozbývat odvahu a dávat se na útek; a obráceně, když muž začne uhýbat a pozbývat odvahu, stává se hněv, mstivost a zuřivost ženy takřka bezmeznou; právě tak si počíná nepřítel: ochabuje a ztrácí odvahu a jeho pokušení ustávají, když se člověk, který se **325**

cvičí v duchovních věcech, rázně postaví proti jeho pokušením a dělá pravý opak. Když naopak ten, kdo se cvičí, začíná mít strach a při pokušeních ztrácí odvalu, tak není na celém světě takové zuřivé šelmy, jakou je nepřítel lidské přirozenosti při sledování svého lstivého záměru s tak vystupňovanou zlobou.

326 *Trinácté.* Stejně tak se chová jako nepravý milenec. Přeje si zůstat ve skrytu a nebýt odhalen. Neboť jako si tento falešný člověk, který svádí dceru dobrého otce nebo manželku dobrého manžela a přemlouvá je ke zlému, přeje, aby jeho slova a přemlouvání zůstala utajena a jemuž se nelíbí, když dcera otcovi nebo manželka manželovi vyjeví jeho neupřímná slova a špatný záměr, poněvadž snadno pochopí, že započaté dílo nepřivede ke konci; stejně tak si přeje a chce nepřítel lidské přirozenosti, když našeptává své lsti a přemlouvání spravedlivé duši, aby to bylo přijato a uchováno v tajnosti. Odhalí-li to však svému dobrému zpovědníkovi nebo jiné duchovní osobě, která zná jeho klamání a zloby, velice ho to souží, neboť je mu jasné, že svou započatou zlobu nemůže dokončit, poněvadž jeho zřejmé podvody byly odhaleny.

327 *Čtrnácté.* Také si počíná jako nějaký velitel, aby dobyl a vyloupil to, co si přeje. Neboť jako náčelník nebo vůdce tábora zaujme postavení a vyšetří síly a stav pevnosti a napadne ji na nejslabším místě, tak stejným způsobem obchází nepřítel lidské přirozenosti a sleduje všechny naše teologické, kardinální a mravní ctnosti.⁴⁰ A kde nás najde nej-

slabšími a nejubožejšími pro naši věčnou spásu, tam nás napadne, aby nás dostal do své moci.

PRAVIDLA

328

*pro přesnější rozlišování duchů.
Hodí se spíše pro druhý týden.*

První. Je vlastní Bohu a jeho andělům dávat v jejich hnutích pravé potěšení a duchovní radost a odstraňovat veškerý smutek a zmatek, který zapřičiňuje nepřítel. A jemu je vlastní bojovat proti tomuto potěšení a duchovní útěše tím, že používá zdánlivých důvodů, zchytralostí a stálých klamných závěrů. **329**

Druhé. Jedině Bůh, náš Pán, může dát duši útěchu bez předcházející příčiny. Neboť je vlastní Stvořiteli vcházet do ní, vycházet z ní a působit v ní hnutí tak, že ji zcela přitahuje k lásce své božské Velebnosti. Říkám „bez příčiny“: bez jakéhokoliv předcházejícího smyslového nebo rozumového poznání nějakého předmětu, skrze který by tato útěcha přišla prostřednictvím vlastních úkonů rozumu a vůle. **330**

Třetí. S příčinou může duši utěšit jak dobrý, tak zlý anděl, avšak k opačným cílům:
– dobrý anděl k prospěchu duše, aby rostla a postupovala od dobrého k lepšímu;
– a zlý anděl k opaku, a dále, aby ji svedl k svěmu podlému úmyslu a zlobě. **331**

- 332** *Čtvrté.* Je vlastní zlému andělovi, který se proměňuje v anděla světla, začít u zbožné duše po jejím a skončit po svém; přinášet totiž dobré a svaté myšlenky, jak to odpovídá této spravedlivé duši; a potom se ponenáhlu snaží o to, aby skončil u sebe tak, že zatáhne duši do svých skrytých klamů a zpustlých záměrů.
- 333** *Páté.* Musíme dávat velmi pozor na průběh myšlenek. A je-li začátek, prostředek a konec zcela dobrý, klonící se ke všemu dobrému, pak je to znamením dobrého anděla. Když však někdo v průběhu svých myšlenek skončí u nějaké špatné nebo rozptylující věci nebo u něčeho méně dobrého, než co si duše předtím předsevzala vykonat, nebo když to duši oslabuje a znepokojuje tím, že jí to odnímá mír, klid a pokoj, který předtím měla, tak je to zřejmým znamením, že to pochází od zlého ducha, nepřítele našeho prospěchu a věčné spásy.
- 334** *Šesté.* Když člověk zpozoroval a poznal nepřítele lidské přirozenosti podle jeho hadího ocasu a špatného konce, ke kterému přivádí, tak je pro toho, kdo byl od něho pokoušen, prospěšné, hned se podívat na průběh dobrých myšlenek, které mu vnukl, a to až na jejich začátek, a jak se ponenáhlu snažil připravit ho o dobromyslnost a duchovní radost, v které se nacházel, aby ho konečně strhl k svému bezbožnému záměru. Takto se má na základě této poznané a uznané zkušenosti v budoucnosti vyvarovat jeho obvyklých klamů.
- 335** *Sedmé.* U těch, kteří postupují od dobrého k lepšímu, dotýká se dobrý anděl duše jemně,

zlehka a mírně jako kapka vody, která proniká do houby; a zlý se jí dotýká prudce, hlučně a neklidně, jako když padne kapka vody na kámen. A opačným způsobem se dotýkají výše jmenovaní duchové těch, kteří postupují od špatného k horšímu. Příčinou toho je, že naladění duše vůči jmenovaným andělům je buďto rozdílného, nebo stejného druhu. Neboť je-li rozdílné, tak vstupují hlučně a s vnímatelnými pocity. A když je stejného druhu, vstupují tiše, jako do vlastního domu otevřenými dveřmi.

336 *Osmé.* Je-li útěcha bez příčiny, není v ní sice žádného klamu, neboť, jak bylo řečeno, pochází od samého Boha, našeho Pána. Přesto si však musí duchovní osoba, které Bůh tuto útěchu dává, povšimnout s velkou bdělostí a pozorností a rozlišit vlastní dobu této skutečné útěchy od následující doby, v níž je ještě duše planoucí a oblažená přízní a pozůstatky minulé útěchy. Neboť duše si často vytváří v této druhé době svým vlastním přemítáním o vztazích a důsledcích z pojmů a úsudků nebo pod vlivem dobrého nebo zlého ducha různá předsevzetí a názory, které nejsou bezprostředně dány Bohem, naším Pánem. A proto je nutné je velmi dobře prozkoumat, dříve než se jim věnuje plná důvěra, nebo než se začnou uskutečňovat.

Ve službě udělování almužen

mají se zachovávat následující pravidla.

338 *První.* Rozděluji-li příbuzným nebo přátelům nebo osobám, jimž jsem nakloněn, musím hledět na čtyři věci, o nichž se částečně již mluvilo při předmětu volby (č. 184 - č. 187).

První je: ona láska, která mnou hýbá a nechává mě dát almužnu, má sestupovat shůry od lásky Boha, našeho Pána. Musím tedy v sobě pocítovat, že více nebo méně lásky, kterou mám k těmto osobám, je kvůli Bohu; a v tomto důvodu, proč je mám více rád, musí se odrážet Bůh.

339 *Druhé.* Představím si člověka, kterého jsem nikdy neviděl ani neznal, a přeji mu – co se mne týká – veškerou dokonalost v jeho práci a stavu, v kterém žije. A jak bych nyní chtěl, aby se zachoval ve způsobu rozdělování k větší slávě Boha, našeho Pána, a k větší dokonalosti své duše, přesně tak to udělám já sám: ani více ani méně, a dodržím pravidlo a míru, kterou bych chtěl pro druhého a pokládal za správnou.

340 *Třetí.* Jako kdybych byl ve své hodině smrti, chci uvážit způsob a míru, kterou bych si přál potom, abych byl býval dodržel ve své službě správy; a tím, že se podle toho řídím, dodržím ji nyní ve výkonu svého udělování.

341 *Čtvrté.* Hledět a dobře se zamyslet nad tím, jak mi bude na soudném dnu, jak bych chtěl potom, abych byl býval jednal v tomto úkolu a v této

záležitosti; a pravidlo, které bych chtěl potom, abych byl býval zachoval, zachovám nyní.

Páté. Jestliže se někdo cítí k některým osobám, kterým má rozdělit, nakloněn a jim příchýlný, ať se drží zpátky a dobře rozváží čtyři výše uvedená pravidla a podle nich prozkoumá a přezkouší svou příchýlnost. A ať dá almužnu teprve tehdy, až podle nich zcela odloží a vzdá se své neuspořádané náklonnosti. **342**

Šesté. Není to sice žádným prohřeškem, přijmout od Boha, našeho Pána, majetek a rozdělovat ho, když je dotyčný k takovému úkolu povolán. Avšak co se týká množství a kvality toho, co si z toho má vzít pro sebe a použít, a co má rozdat ostatním, mohou vzniknout pochybnosti o vině a přemíře. Proto se má ve svém životě a stavu řídit výše jmenovanými pravidly. **343**

Sedmé. Z právě uvedených a z mnoha jiných důvodů je vždycky lepší a bezpečnější, aby se člověk, co se týká vlastní osoby a vlastní domácnosti, více omezil a uskrovnil a více se přiblížil našemu Veleknězi, našemu vzoru a pravidlu, totiž Kristu, našemu Pánu. V tom smyslu určuje a nařizuje třetí koncil karthaginský,⁵⁰ na němž byl sv. Augustin, aby domácí zařízení biskupa bylo prosté a chudé. To samé je mít na paměti při každém způsobu života, přičemž se má však hledět na postavení a stav osoby a jim to přizpůsobit. Tak máme pro manželství příklad sv. Jáchyma a sv. Anny, kteří rozdělili svůj majetek na tři díly:

- první dali chudým,

- druhý určili na výdaje a službu v chrámě,
- třetí si vzali pro svou vlastní obživu a obživu své rodiny.

Následující poznámky

345

*pomáhají postřehnout a poznat skrupule⁵¹
a svádění našeho nepřítele.*

První. Všeobecně se nazývá skrupulí to, co pochází z našeho vlastního svobodného úsudku, totiž když si svobodně vytvořím mínění, že je něco hříchem, co hříchem není. Tak se například stává, že když někdo náhodou šlápl na křížek ze stébel slámy, tak si svým vlastním úsudkem vytvoří mínění, že zhřešil. A to je vlastně mylný úsudek a ne pravá skrupule. 346

Druhá. Když jsem šlápl na ten křížek nebo když jsem něco jiného myslel nebo řekl nebo udělal a přijde mi potom myšlenka zvenčí, že jsem zhřešil, z druhé strany se mi však zdá, že jsem nezhřešil, a přece se cítím přitom neklidný, že totiž pochybuji a současně nepochybuji, tak toto je pravá skrupule a pokušení, které pochází od nepřítele. 347

Třetí. První skrupuli z první poznámky mějme ve velké ošklivosti, poněvadž jde o naprostý omyl. Druhá skrupule z druhé poznámky prospívá nějakou dobu duši, která se věnuje duchovním cvičením. Spíše čistí a tříbí takovou duši ve vysoké míře tím, že ji zbavuje veškerého zdání hříchu podle slov sv. Řehoře: „Je známkou člověka dobrého ducha, že poznává vinu i tam, kde žádné není.“ 348

Čtvrtá. Nepřítel hledí velmi na to, je-li duše hrubá nebo jemná. 349

A je-li jemná, tak se snaží o to, aby ji ještě více zjemnil až do krajnosti, aby ji více zneklidnil a popletl. Příklad: nepřítel vidí, že duše nesouhlasí ani se smrtelným hříchem, ani s lehkým, ani s jakýmkoliv náznakem vědomého hříchu. Když potom nemůže dosáhnout, aby upadla do něčeho, co se hříchem zdá, tak se snaží o to, aby si hřích namluvila tam, kde žádný není, jako například při nepatrném slově nebo myšlence.

Je-li duše hrubá, tak se nepřítel snaží o to, aby ještě více zhrubla. Příklad: když si dříve nic nedělala z lehkých hříchů, bude se snažit o to, aby jí nic nezáleželo na smrtelných hříších; a když jí před tím na tom trochu záleželo, tak aby si z nich teď dělala méně nebo vůbec nic.

350 *Pátá.* Duše, která chce v duchovním životě prospívat, musí vždycky postupovat opačným způsobem než nepřítel. Chce-li totiž nepřítel, aby duše zhrubla, ať se duše snaží o to, aby se stala jemnější. A stejně tak, když ji chce nepřítel zjemnit až do krajnosti, tak ať se duše snaží upevnit na střední cestě, aby se stala klidnou ve všem.

351 *Šestá.* Když má tato dobrá duše, v souhlasu s církví a s názorem představených, něco říci nebo udělat k slávě Boha, našeho Pána, a napadne ji zvenčí myšlenka nebo pokušení, aby onu věc neřekla nebo neudělala ze zdánlivých důvodů marnivé ješitnosti nebo něčeho jiného, tak má pozvednout svou mysl ke svému Stvořiteli a Pánu; a když vidí, že je to službou, která mu náleží, nebo aspoň nic proti ní, tak má jednat přímo

proti tomuto pokušení a odpovědět mu stejnými slovy jako sv. Bernard: „Kvůli tobě jsem nezačal, kvůli tobě také nepřestanu.“⁵²

Pro pravé smýšlení,

*které musíme mít v bojující církvi,
 mají se zachovávat následující pravidla.*

- 353** *První pravidlo.* Když jsme se vzdali veškerého úsudku, musíme být připraveni a ochotni poslouchat ve všem pravou snoubenku Krista, našeho Pána, kterou je naše svatá, hierarchická Matka církvev.
- 354** *Druhé.* Chválit zpověď u kněze a přijímání Největější svátosti jednou za rok a mnohem více každý měsíc a mnohem lépe každý týden⁵³ za vyžadovaných a příslušných podmínek.
- 355** *Třetí.* Chválit častou účast na mši svaté; stejně zpěvy, žalmy a dlouhé modlitby v kostele i mimo něj; rovněž pevně stanovené hodiny v určitou dobu pro každou službu Boží a pro každou modlitbu a všechny kanonické hodinky.
- 356** *Čtvrté.* Velmi chválit řády, stav panenství a zdrženlivosti, a ne tak mnoho, jako jedno z těchto, manželství.
- 357** *Páté.* Chválit řeholní sliby poslušnosti, chudoby, čistoty a jiných dobrovolných dokonalostí. A je třeba poznamenat: poněvadž se slib vztahuje na věci, které souvisejí s dokonalostí podle evangelia, tak se nesmí dělat žádný slib ve věcech, které se od ní vzdalují, například stát se obchodníkem nebo se oženit.

358 *Šesté.* Chválit ostatky svatých a svatým prokazovat úctu a modlit se k nim. Chválit pobožnosti,⁵⁴ poutí, odpustky, jubilea,⁵⁵ křížové buły⁵⁶ a rozžaté svíce v kostelích.

359 *Sedmé.* Chválit ustanovení o postech a újmě v jídle, jako například pro postní dobu, kvatembrové dny,⁵⁷ vigilie, pátek a sobotu; stejně tak kajicné skutky, nejen vnitřní, nýbrž i vnější.

360 *Osmé.* Chválit výzdobu a budovy kostelů; stejně tak obrazy a je uctívat podle toho, co představují.

361 *Deváté.* Vůbec chválit všechna církevní příkázání a mít ochotného ducha k hledání důvodů k jejich obraně a v žádném případě k boji proti nim.

362 *Desáté.* Musíme být ochotnějšími schvalovat a chválit jak předpisy a pokyny, tak i mravy našich představených. Neboť i když některé nejsou nebo by nebyly takové, jaké mají být, tak mluvit proti nim, ať už ve veřejných kázáních nebo v rozhovoru s prostými lidmi, by vzbuzovalo více reptání a pohoršení než užitek. A tak by se lid jen rozhořčoval nad svými představenými, ať světskými nebo duchovními. Jako tedy škodí mluvit špatně o představených za jejich nepřítomnosti před prostými lidmi, tak to může být k užitku mluvit o špatných mravech s těmi osobami, které v tom mohou zjednat nápravu.

363 *Jedenácté.* Chválit pozitivní i scholastickou nauku. Neboť jako je vlastnější pozitivním učitelům, jako sv. Jeronýmovi, sv. Augustinovi a sv. Řehořovi atd., rozněcovat touhu milovat ve všem Boha,

našeho Pána, a jemu sloužit, tak je vlastnější scholastickým učitelům, jako sv. Tomášovi, sv. Bonaventurovi a Mistru sentencí⁵⁸ atd., definovat nutné věci k věčnému životu nebo je vysvětlit pro naši dobu a lépe bojovat proti všem omylům a všem falešným závěrům a je objasňovat. Neboť scholastičtí učitelé, poněvadž patří do novější doby, využívají s užitkem nejen pravé porozumění Písmu svatému a pozitivní církevní učitele, nýbrž – poněvadž jsou sami osvíceni a poučeni silou Boží – dosahují pomoci v koncilech, kánonech a ustanoveních naší svaté Matky církve.

364 *Dvanácté.* Musíme se varovat, srovnávat sebe, kteří žijeme, s blaženými zesnulými v minulosti. Neboť ne málo se člověk mylí, když totiž říká: „Tento ví víc než sv. Augustin; on je druhý sv. František nebo ještě více; on je druhý sv. Pavel, co se dobroty, svatosti týká atd.“

365 *Třinácté.* Musíme se pevně držet, abychom si správně ve všem počínali: věřit, že bílé, které vidím, je černé, když to hierarchická církev tak rozhodne. Neboť věříme, že mezi Kristem, naším Pánem, Snoubencem, a církví, jeho Nevěstou, vane stejný Duch, který nás vede a řídí k spáse našich duší. Neboť stejným Duchem a naším Pánem, který dal desatero přikázání, je řízena a spravována naše svatá Matka církev.⁵⁹

366 *Čtrnácté.*⁶⁰ Jakkoliv je to velmi pravdivé, že se nikdo nemůže spasit, není-li předurčen a nemá-li víru a milost, tak se musí velmi dávat pozor na způsob mluvení nebo poučování o všech těchto věcech.

Patnácté. Nesmíme mluvit ze zvyku příliš o předurčení. Když však nějak a někdy na ně přijde řeč, tak se má mluvit tak, aby prostý lid neupadl do omylu, jak se často stává, když se říká: „Mám-li být spasen nebo zavržen, to je již určeno, a svým dobrým nebo špatným jednáním to nemůže být jinak.“ A tím se lidé stávají lenivými a nedbalými ve skutcích, které vedou k spáse a duchovnímu prospěchu jejich duší.

Šestnácté. Stejně tak se má dávat pozor na to, aby se častým a zdůrazňovaným mluvením o víře, bez jakéhokoliv rozlišování a vysvětlování, nedávala lidu příležitost, stát se ve skutcích ochablým a lenivým, ať už před upevněním víry v lásce nebo po něm.

Sedmnácté. Stejně tak nesmíme příliš mluvit o milosti a klást na ni tak veliký důraz, že by se z toho zplodil jed k odstraňování svobody. O víře a milosti se může mluvit, nakolik je to s pomocí Boží možné k větší chvále jeho božské Velebnosti, ale ne tak a takovým způsobem, zvláště v našich tak nebezpečných dobách, že by skutky a svobodná vůle utrpěly nějakou úhonu, nebo byly pokládány za nic.

Osmnácté. Jakkoliv se musí nade všechno cenit velká služba Bohu, našemu Pánu, z čisté lásky, tak přece musíme velmi chválit bázeň před jeho božskou Velebností. Neboť nejen bázeň syna je něco velmi zbožného a svatého, nýbrž tam, kde člověk nedosáhne nic lepšího a užitečnějšího, pomáhá také bázeň služebníka, dostat se ze smrtelného

hříchu. A když se jednou člověk od něho osvobodí, dosáhne snadno bázeň syna, která je Bohu, našemu Pánu, zcela příjemná a milá, poněvadž je spojena s Boží láskou.

(Konec *Duchovních cvičení*.)

Doslov překladatele

Tento nový překlad *Duchovních cvičení* svatého Ignáce z Loyoly nesleduje nic jiného, než předložit jejich původní španělský text českému čtenáři. *Duchovní cvičení* však nejsou žádnou knihou na čtení nebo k vzdělávání. Chce-li je někdo pochopit, musí je vykonat v plném jejich rozsahu pod vedením zkušeného průvodce. A kdo je chce dávat, musí je nejdříve studovat a sám se v nich cvičit.

Při překládání jsem byl svými spolubratry upozorněn na následující:

- abych zachoval i v české řeči – pokud je to jenom možné – onen strohý, téměř neliterární text knížky, tak typický pro jejího autora, a nijak ho nemodernizoval;
- abych se nesnažil knížku nějak zpřístupňovat různými výklady;
- abych uvedl stručné poznámky, které jsou pro dnešního člověka nutné, až za překladem knížky.

Poněvadž jsem se snažil těmto jistě oprávněným požadavkům vyhovět, doufám, že najdu pro ně porozumění i u těch, kterým se tato knížka dostane do ruky.

Tímto překladem bych chtěl nejen zaplnit určitou mezeru, která vznikla od posledního českého vydání *Duchovních cvičení* v roce 1941, a tím znovu zpřístupnit zvláště mladým lidem jeden z autentických pramenů duchovní obnovy, ale i splatit jistý osobní dluh lásky, které se mi dostalo od České provincie Tovaryšstva Ježíšova, v níž jsem v tak pohnutých dobách vyrostl.

V jubilejním roce Tovaryšstva Ježíšova, v Klagenfurtu, 1. ledna 1990.

Robert Kunert SJ

Druhé vydání - kromě několika stylistických zásahů a nutných oprav kvůli tiskařským chybám - je totožné s vydáním z r. 1990 (pozn. redakce).

Stručné poznámky

¹ Celá *Duchovní cvičení* jsou vlastně hlubokým rozlišováním duchů (*discretio spirituum*), bojem mezi Kristem a Satanem. Proto je příznačné, že sv. Ignác uvádí *Duchovní cvičení* jemu tak drahou, starou modlitbou ze 14. století *Duše Kristova*. Nejde o žádnou zbožnou frázi, nýbrž přesně promyšlenou taktiku, která prostupuje celou tematiku *Duchovních cvičení*: člověk má mít před očima od samého počátku souboj mezi Kristem Králem a jeho nepřítelem-Satanem. Tento souboj se odehrává v hlubinách srdce toho, kdo *Duchovní cvičení* dostává.

² Sv. Ignác začíná psát svá *Duchovní cvičení* jménem Ježíš. IHS jako řecká písmena (ióta, éta, sigma) jsou totiž zkratkou tohoto jména: IĚS (US). Ježíš se stává pro sv. Ignáce - a tím i pro celé Tovaryšstvo Ježíšovo - náplní a cílem celého života. Tato zkratka se později vysvětlovala také jako *Jesus Hominum Salvator* (tj. Ježíš lidí Spasitel) nebo „Ježíš hříšných Spasitel“.

³ Příslibem je míněn slib, který nezavazuje vykonat slíbenou věc pod hříchem; slib zavazuje ji vykonat pod hříchem.

⁴ Neporušeností se rozumí panictví u muže nebo panenství u ženy.

⁵ Zůstat v rovnováze jako jazýček u staré kupecké váhy; nechýlit se ani na jednu ani na druhou stranu, tzn. nijak neovlivňovat toho, kdo dostává cvičení.

⁶ Obročí (prebenda) je důchod z nějakého církevního úřadu; finanční příp. hmotné existenční zajištění.

⁷ V katechetické tradici bylo podobně vypočítávání již z didaktických důvodů velmi oblíbené. Příkázáními je míněno *Desatero Božích příkázání*: 1. V jednoho Boha budeš věřit. 2. Nevezmeš jméno Boží nadarmo. 3. Pomni, abys světil sváteční den. 4. Cť svého otce a svou matku, abys byl dlouho živ a dobře se ti vedlo na zemi. 5. Nezabiješ. 6. Nesesmilníš. 7. Nepokradeš. 8. Nepromluvíš křivě svědectví proti svému bližnímu. 9. Nepožádáš manželku svého bližního. 10. Ani nepožádáš jeho majetek.

Katechismus sv. Petra Kanisia jmenuje jako *sedm hlavních hříchů*: pýchu, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv a duchovní lenost. Proti nim stojí ctnosti: pokora, štědrost, čistota, láska, střídmost, trpělivost, zbožnost.

Jako *pět církevních příkázání* se vypočítávalo: světit neděle a zasvěcené svátky; o nedělích a zasvěcených svátcích se zbožně zúčastnit mše svaté; zachovávat ustanovený půst a újmu v jídle; jednou za rok se vyzpovídat u řádně ustanoveného kněze; jednou za rok, aspoň v době velikonoční, přijmout Nejsvětější svátost.

Pět smyslů: vidět, slyšet, cítit, chutnat, hmatat. Použití těchto pěti smyslů v nazírání jako zvláštní způsob modlitby zdůrazňuje jejich veliký význam pro člověka.

Skutky tělesného milosrdenství: 1. sytit hladové, 2. napájet žíznivé, 3. šatit nahé, 4. navštěvovat uvězněné, 5. poskytovat přístřeší cizincům, 6. navštěvovat nemocné, 7. pochovávat mrtvé.

Skutky duchovního milosrdenství: 1. napomínat chybující, 2. poučovat nevědomé, 3. radit váhajícím, 4. potěšovat

zarmoucené, 5. trpělivě snášet bezpráví, 6. odpouštět urážejícím, 7. modlit se za živé a zemřelé.

⁸ Užívání „ostatních věcí“ podle prvního pravidla „natolik-nakolik“ spočívá nejen v tom, že jich budto užíváme, nebo se jich zřekneme, pokud o tom ovšem můžeme sami rozhodnout nebo to ovlivnit, nýbrž i v tom, že je trpělivě snášíme, když rozhodování o nich neleží v naší moci.

⁹ Stát se indiferentním, nebo jak říká starý překlad „učinit se nejjetným“. Co je tato indiference (nejetnost)? V našem případě rozhodně ne lhostejnost, jak indiferenci překládají české slovníky. Zde je indiference jistým vnitřním stavem člověka, který se rozhoduje (pro určitou věc), provádí výběr, volí. A v tomto stavu volby, kdy není již předem rozhodnutý pod nějakým vlivem nebo vůbec nijak ovlivněn, je naprosto svobodný vůči všem věcem, mezi kterými volí. Jedině indiference jako stav svobody ducha, stav vnitřní rovnováhy (srv. například č. 15) nám zaručuje zvolit správné prostředky k dosažení cíle. Po vykonané volbě člověk přestává být indiferentní a v daném konkrétním případě indiference přestává. Indiference hraje v celých duchovních cvičeních stěžejní roli.

¹⁰ Více znamená latinsky „magis“. Zde jsme u kolébky ignaciánského „magis“. Poněvadž nám ke stejnému cíli mohou dopomoci různé prostředky (ostatní věci), je tedy velmi často třeba provést další volbu. Jednat podle druhého pravidla pro užívání věcí „jedině to, co více“, předpokládá však člověka, který je vůči Bohu velkodušnější a štedřejší (viz č. 5), který ho více miluje, a proto je ochoten dát více. Rozhodnout se pro „magis“ znamená nechat se uchvátit vznešeným cílem, k jehož dosažení pak volím jen ty prostředky, které mi více („magis“!) k němu napomáhají.

¹¹ Písmeno g (G) znamená budto latinsky gula = nestřídmost jako označení hříchu vůbec, nebo italsky giorno = den.

¹² Pojmeme „duch“ se zde rozumí všeobecně každý vliv nějaké skutečnosti, která působí na člověka zvenčí. Podle směru tohoto vlivu je „duch“ nazýván buďto „dobrým“, nebo „zlým“.

¹³ Přisahat znamená dovolávat se Boha jako neomylného svědka. Přisahat při tvorovi znamená dovolávat se za svědka nějakého tvora, který má vztah k Bohu – například přísahat při nebi – nebo chtít být potrestán nějakou ztrátou – například přísahat při životě –, není-li pravdou to, co se říká. V době sv. Ignáce hrála přísaha v životě lidí velkou roli.

¹⁴ Papežskou křížovou bulou se udělovaly odpustky těm, kdo se zúčastnili boje proti nevěřícím nebo k němu přispěli dobrými skutky (například almužnou, ošetřováním raněných apod.). K získání kterýchkoliv odpustků je nezbytně třeba stavu milosti Boží. Proto je s udělováním odpustků spojeno přijetí svátosti pokání (zpověď).

¹⁵ Odpustky znamenají úplné nebo částečné odpuštění časných trestů za hříchy.

¹⁶ Třemi schopnostmi se rozumí paměť, rozum a vůle.

¹⁷ Naše Paní je Panna Maria, Matka Pána Ježíše.

¹⁸ „Damašské pole“ je jeden z několika výrazů, které sv. Ignác přebral do knížky *Duchovních cvičení* z četby knihy od Ludolfa ze Sachsenu, *Vita Christi (Život Kristův)*.

¹⁹ Na věčnosti může existovat i společenství bez Boha. Člověk, který vykoupení nepřijme, je ze společenství s Bohem na věky vyloučen; a to je peklo.

²⁰ Po rozjímání o pekle následuje v latinském překladu *Duchovních cvičení* v tzv. *Vulgátě* tento přídavek: „Uznali ten, kdo dává cvičení za užitečné pro duchovní prospěch těch, kdo dělají cvičení, může zde přidat ještě jiná nazírání, jako o smrti a jiných trestech za hříchy, o soudu atd. Ať to nepokládá za nedovolené, i když zde nejsou

tato nazírání výslovně uvedena.“ Tento přídavek odpovídá jak účelu knížky *Duchovních cvičení*, tak i zvyklostem sv. Ignáce a jeho prvních druhů (viz Monum. Ignat. s. 152 a 298).

²¹ Nešpory jsou odpolední kněžské hodinky. V době nešpor znamená během odpoledne.

²² Po dobu jednoho Zdrávasu je udání časové míry tehdejší doby, kdy neexistovaly náramkové nebo jiné hodinky se vteřinovkou, a znamená asi půl minuty.

²³ Viz poznámku č. 22.

²⁴ Na základě dnešní znalosti psychologických souvislostí je užitek i mravní přípustnost tohoto způsobu pokání víceméně sporný. Už sám sv. Ignác posuzoval tyto přísnosti s přibývajícimi léty skeptičtěji (například v dopise Františku Borgiášovi v r. 1548). Pravým sebezapřením, a tedy i pokáním, je spíše oddanost konkrétní službě druhým.

²⁵ Zde se rodí ignáciánské „agere contra“ (jednat proti) ve smyslu „vincere seipsum“ (přemáhej sám sebe). O takovéto askezi mluví sv. Ignác raději než o jiných sebezáporech.

²⁶ Dvě cvičení v *Duchovních cvičeních* nekončí obvyklou rozmluvou, nýbrž jakýmsi slavnostním aktem zasvěcení (č. 98 a č. 234), nabídkou, obětováním sebe sama, připomínajícím formuli slibů.

²⁷ Číslo 98 a 234 jsou původně formulována jako modlitby vykací formou, obvyklou na dvorech v tehdejší Španělsku, tj. druhou osobou množného čísla. Poněvadž však náš vztah k Bohu je nyní vyjadřován důvěrným *Ty*, je tomu tak i v tomto překladu.

²⁸ Zde se jedná opět o jednu „stopu“ knihy Ludolfa ze Sachsenu – viz poznámku č. 18.

²⁹ Sv. Ignác důvěřuje tvůrčím schopnostem věřícího člověka, a proto ho nechá vyjadřovat vlastními slovy to, o co jde v životě Krista Pána.

³⁰ V rozhodujících momentech *Duchovních cvičení* doporučuje sv. Ignác tzv. trojí rozmluvu: s Pannou Marií, s Pánem Ježíšem a s Bohem Otcem. Tím chce zdůraznit důležitost a naléhavost přednášené prosby a nutnost hledání pomoci a přímluvy. Tak tomu bylo již v rozjímání o vlastních hříších (č. 62 - č. 64), zde v rozjímání o dvou praporech (č. 147, č. 148), později v rozjímání o třech dvojicích lidí (č. 156), v nazírání na odchod Krista Pána z Nazareta (č. 159), v úvaze o třech způsobech pokory (č. 168), v nazírání o utrpení Páně (č. 199).

³¹ V této události naráží sv. Ignác pravděpodobně na jeden z problémů tehdejší doby: církevní obročí (viz poznámku č. 6).

³² Boží povolání se pozná podle toho, že člověk je schopen nějakého poslání ve službě pro druhé a dokáže ve světle víry volit mezi motivy tomuto poslání přiměřenými. Tyto motivy mu také umožní, aby zůstal povolání věrný i v těžkých situacích. Kdyby se chtěl někdo stát například lékařem jen pro peníze, nebyl by jeho motiv přiměřený lékařskému povolání. Takovým motivem by bylo například chtít pomáhat nemocným a sloužit zdraví lidí. Člověk může být potenciálně povolán k více posláním, jež jsou k slávě Boží. Skutečným povoláním se pak stane to, které si z nich člověk vyvolil podle tomuto poslání přiměřených motivů.

³³ První doba je totožná s bezprostředním poznáním víry. Následování Krista si člověk nevolí. Na Kristovu výzvu, na jeho zavolání, může člověk pouze odpovědět: „Ano, Pane!“. Rozhodnutí pro následování Krista vyžaduje však přesto tuto záležitost dobře rozvážit, tedy „vykonat volbu“.

³⁴ Viz *Sk* 9,1-19; 22,6-16; 26,12-18; *Gal* 1,11-17.

³⁵ Viz *Mt* 9,9-13; *Mk* 2,13-17; *Lk* 5,27-32.

³⁶ V druhé době reaguje člověk na vnitřní echo. To je však jen tehdy užitečným kritériem pro volbu, je-li člověk indiferentní.

³⁷ Třetí doba byla již za života sv. Ignáce pokládána za ideální pro volbu: člověk odhlíží od své subjektivity, aby dospěl k indiferenci, a volí tím způsobem, v němž nepropadá přítomnému okamžiku: jeho volba obстоjí jak v životě, tak i v hodině smrti.

³⁸ U sv. Ignáce nenajdeme nikde místo, kde by se člověk setkával s Bohem na horizontální rovině. Pravá láska sestupuje u něho vždycky shůry, aby také shůry naplnila lásku člověka k člověku.

³⁹ Správná míra a správný způsob tohoto namáhavého úsilí pozůstává především v tichém, trpělivém setrvání s Pánem v jeho utrpení, přemáhajícím každé pokušení se od něho vzdálit.

⁴⁰ Viz poznámky č. 26 a č. 27 – v tomto 2. vydání je malá změna podle překladu Vladimíra Richtera SJ.

⁴¹ Viz poznámku č. 7.

⁴² Uváděné citáty z evangelia jsou velmi často nepřesné a neúplné, snad z paměti citované. Sv. Ignác předkládá k rozjímání jen jakýsi výběr, což patrně považoval pro účel *Duchovních cvičení* za nejvhodnější. A tomuto účelu přizpůsobuje jak pořadí bodů, tak i tajemství. Knížka *Duchovních cvičení* si tedy nedělá žádné odborné ambice.

⁴³ V původním španělském textu byly novozákonní kapitoly (hlavy) označovány velkými písmeny. Dnešní členění textu číslicemi na kapitoly a verše bylo zavedeno teprve v roce 1551 (R. Estienne).

⁴⁴ Odkazy na citáty sedmi slov na kříži nejsou v originále uvedeny. Doplnuje je překladatel.

⁴⁵ Viz *Mt* 15,16 nebo *Mk* 8,17.

⁴⁶ Verš *I Kor* 15,8 je důkazem toho, jak byl svatý Pavel pevně přesvědčen, že uviděl před Damaškem skutečného zmrtvýchvstalého Pána, tedy s tělem, a ne jenom svým duchem jakýsi obraz Pána Ježíše.

⁴⁷ Útěcha pozůstává na jedné straně ve společenství s Bohem v naději, víře a lásce, na druhé straně v jejich vnímatelných účincích, jako je radost a pokoj. Tyto účinky jsou však jenom podobenstvím pro společenství s Bohem, a nesmějí se proto s ním zaměňovat. Bůh oslovuje člověka i lidským slovem při zvěstování víry. Proto může člověk doufat ve společenství s Bohem i v dobách největší neútěchy a zoufalství. Z toho pochází pravá radost a pravý pokoj, poněvadž člověk je nedělá měřítkem společenství s Bohem.

⁴⁸ Porovnání s č. 326, kde žena hraje dobrou roli a nepravý milenec (muž) zlou, ukazuje, že zde samozřejmě nejsou popisovány žádné pohlavně specifické rozdíly. Zde se jedná o libovolně zvrtné příklady pro nutnost rozhodného a upřímného jednání.

⁴⁹ Teologické ctnosti jsou víra, naděje a láska. Kardinální (základní) ctnosti jsou moudrost, spravedlnost, mírnost a statečnost.

⁵⁰ Srovnej kánon 15 údajného Čtvrtého koncilu v Kartágu podle Pseudo-Isidorských dekretů z 9. století (PI 130, 344D).

⁵¹ Skrupule jsou pochybnosti, rozpaky, vrtochy, úzkostiny.

⁵² Podle Životopisů svatých *Flos sanctorum* od Jakuba Virrago OP, z roku 1493.

⁵³ V době sv. Ignáce i později se bojovalo i proti dennímu sv. přijímání. Proto se o něm sv. Ignác nezmiňuje ani zde ani v poznámce č. 18. Sám je však soukromě praktikoval a doporučoval.

⁵⁴ Pobožnosti v určitých římských a jim na roveň postavených kostelích, které byly spojeny se získáním odpustků.

⁵⁵ Velké odpustky při zvláštních příležitostech.

⁵⁶ Viz poznámku č. 14.

⁵⁷ Kvatembrové dny jsou v týdnech na počátku čtyř ročních období: třetí týden v adventu, první v postní době, týden po svatodušních svátcích a třetí týden v září. V těchto dnech se mají věřící duchovně obnovovat modlitbou, přijímáním svátostí apod.

⁵⁸ Mistr sentencí je Petr Lombardský († 1160), jehož knihy *Libri IV sententiarum* se používaly až do 16. stol. jako texty pro studium teologie. – Sentence jsou teologické teze (myšlenky, výroky), které byly převzaty od církevních Otců a učitelů.

⁵⁹ V tomto pravidle nejde o to, že se náš rozum může mýlit. O tom pojednává pravidlo č. 336. Zde jde o paradoxní (protismyslnou) strukturu všech skutečných výpovědí víry: pod viditelnou a jako takovou uznávanou skutečností se skrývá neviditelná skutečnost víry jakoby pod jejím protikladem. Tak člověk vidí jen lidskou skutečnost církve se všemi jejími chybami a přece věří na přítomnost Boží v ní. Tajemství církve pozůstává v tom, že jak v Kristu, tak i ve věřících křesťanech je tentýž Duch svatý.

⁶⁰ Následující pravidla varují před vytaháváním teologických pojmů z platných souvislostí a před jejich používáním – bez náležité interpretace – v jiných souvislostech.

Stručný přehled

důležitých událostí ze života sv. Ignáce

Iñigo López de Oñaz y Loyola

- 1491 se narodil na zámku Loyola v baskické provincii Guipúzcoa ve Španělsku. Nejmladší ze 13 dětí.
- 1500 jako páže v domě velkopokladníka královny Isabelly Juana Velázqueza v Arévalo.
- 1515 se dostal se svým bratrem Pedrem před soud kvůli nějakému deliktu.
- 1516 bojuje při obraně Arévalo.
- 1517 důstojníkem osobní stráže vévody Antonia de Manrique de Laras z Nájery.
- 1520 18. září se vyznamenává při dobývání Nájery.
- 1521 20. května je zraněn při pádu Pamplony, hlavního města Navarry.
25. června přijímá svátosti umírajících. V noci z 28. na 29. červen nastává náhlý obrat k lepšímu.
- 1522 koncem února opouští Loyolu. V noci ze 24. na 25. března „noční bdění“ ve svatyni Panny Marie

na Montserratu. Odchod do nedaleké Manresy. Začíná „exercicie“. V září mystické zážitky u řeky Cardoner.

- 1523 18. února opouští Manresu a cestuje do Barcelony, odkud se plaví do Říma.
29. března u papeže Hadriána VI. pro dovolení putovat do Svaté země. Pak pěšky do Benátek.
14. července odplouvá do Svaté země. Plavba a cesta do Jeruzaléma trvala 53 dnů, pobyt tam 20 dnů. Odjezd zpět 3. října; cesta trvala 183 dnů.
- 1524 pěšky z Apulie do Benátek. V únoru opět do Janova a pak lodí do Barcelony, kde začíná ve svých 34 letech studovat. Nejprve studuje latinu v Barceloně, pak filosofii v Alcalá; tam byl 42 dnů ve vězení pro podezření z kacířství (inkvizice); pak pokračuje v Salamance, kde byl opět ze stejného důvodu 22 dnů vězněn.
- 1527 v září opouští Salamanku a po tříměsíčním pobytu v Barceloně odchází pěšky do Paříže.
- 1528 v únoru příchod do Paříže, kolej Montaigu. Z Paříže podniká 3 velké cesty (jednu až do Londýna), aby si obstaral finanční prostředky na studii.
- 1529 1. října přesídluje do koleje Saint-Barbe. Studuje filosofii.
- 1533 15. března licenciát z filosofie: titul *magister philosophiae* (tj. doktorát z filosofie).
- 1534 studuje v dominikánském konventu Saint-Jacques teologii.
15. srpna skládá se 6 druhů sliby na Montmartre (Petr Faberský, František Xaverský, Laínez, Bobadilla, Salmeron, Rodríguez).
- 1535 v dubnu cestuje ze zdravotních důvodů do Španělska. V říjnu lodí z Valencie do Janova a pak pěšky přes Bolognu do Benátek.

- 1536 dokončuje v Benátkách studium teologie (do roku 1537).
- 1537 25. června vysvěcen na kněze: bylo mu 46 roků. V listopadu cestuje do Říma s Petrem Faberským a Láinezem. Asi 10 km od Říma má v La Storta mystický zážitek (vidění).
- 1538 se schází v Římě o Velikonocích celá skupina „Tovaryšstva Ježíšova“ (10). Papež Pavel III. je pověřuje duchovní správou v Římě a v jiných italských městech.
25. prosince slaví svoji první mši svatou v kostele S. Maria Maggiore u jeslí Krista Pána.
- 1539 společné porady (*deliberationes*) v Římě; založení nového řádu Tovaryšstva Ježíšova (*Societas Jesu*) ústně potvrzeno papežem Pavlem III. dne 3. září.
- 1540 27. září potvrzení nového řádu papežskou bulou „Regimini militantis ecclesiae“.
- 1541 9. dubna zvolen prvním generálem řádu.
22. dubna slavnostní sliby prvních jezuitů do rukou Ignácových u svatého Pavla za hradbami.
- 1547 do roku 1550 sepisování *Konstitucí* řádu.
- 1548 vychází tiskem knížka duchovních cvičení (*exercicie*).
- 1550 21. července slavnostní potvrzení nového řádu papežem Juliem III. (papežské breve „Exposcit debitum“).
- 1556 v ranních hodinách 31. července umírá ve věku 65 let. Nový řád má asi 1 000 členů v 13 řádových provinciích se 110 domy, z toho také jeden v Praze.

* * *

- 1609 papež Pavel V. prohlašuje Ignáce za blahoslaveného.
- 1622 papež Řehoř XV. prohlašuje blahoslaveného Ignáce za svatého.
- 1990 řád Tovaryšstva Ježíšova k 1. J. 1989 měl 25 135 členů.

Obsah

Předmluva	5	Třetí týden (č. 190 - č. 217)	64
Modlitba Duše Kristova	7	Cvičení (č. 190 - č. 209)	64
Poznámky (č. 1 - č. 20)	8	Pravidla (č. 210 - č. 217)	70
První týden (č. 21 - č. 90)	17	Čtvrtý týden (č. 218 - č. 237)	73
Východisko a základ (č. 23)	17	Cvičení (č. 218 - č. 229)	73
Zvláštní a denní zpytování (č. 24 - č. 31)	18	Nazírání k nabytí lásky (č. 230 - č. 237)	75
Všeobecné zpytování		Tři způsoby modlení (č. 238 - č. 260)	78
svědomí (č. 32 - č. 43)	20	Tajemství života Krista, našeho Pána (č. 261 - č. 312)	84
Generální zpověď s přijímáním (č. 44)	24	Pravidla k rozlišování duchů (I.) (č. 313 - č. 327)	106
Cvičení (č. 45 - č. 72)	25	Pravidla k rozlišování duchů (II.) (č. 328 - č. 336)	111
Přídavky (č. 73 - č. 86)	33	Ve službě udělování almužen (č. 337 - č. 344)	114
Poznámky (č. 87 - č. 90)	36	O skrupulích (č. 345 - č. 351)	117
Druhý týden (č. 91 - č. 189)	38	Pro pravé smýšlení (č. 352 - č. 370)	120
Provolání (č. 91 - č. 100)	38	Doslov překladatele	125
Cvičení (č. 101 - č. 164)	41	Stručné poznámky	127
Tři způsoby pokory (č. 165 - č. 168)	56	Stručný přehled	136
Úvod k vykonání volby (č. 169 - č. 188)	57		
K zlepšení a reformě (č. 189)	62		

Ignác z Loyoly

*Duchovní
cvičení*

SOCIETAS

Vychází ve spolupráci
s Centrem Aletti Velehrad-Roma,
Křížkovského 2, 772 00 Olomouc 2.
Redakce: Michal Altrichter SJ a Pavel Ambros SJ.
Překlad: Robert Kunert SJ.
Jazyková korektura: Petr Hanuška.
Na obálce je použit motiv obrazu
Marka I. Rupnika SJ.
Návrh obálky zhotovil Tomáš Ježek.
Sazbu z písma ITC New Baskerville
zhotovil Miroslav Šácha.
Vydalo nakladatelství
Refugium Velehrad-Roma s.r.o.
Na Hrádku 2, 687 06 Velehrad
jako svou 100. publikaci.
Výtiskly a knižní zpracování provedly
MTZ - Tiskárna Lipník a.s.,
Osecká 299, 751 31 Lipník nad Bečvou.
Druhé revidované vydání
(v nakladatelství Refugium první).
Velehrad 2002.

cena 150 Kč (včetně DPH)